PAIMION KAUPUNGIN JA SAUVON KUNNAN OPPILASHUOLTOSUUNNITELMA 2022 - 2025

Sisällysluettelo

Johdanto ... 4
I OPPILASHUOLTO ... 6
Oppilashuollon organisaatio ... 6
Oppilashuollollisen työn arvoperusta ... 7
II YHTEISÖLLINEN OPPILASHUOLTO ... 8
2.1 Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä YHR ... 8
2.2 Yhteistyö nivelvaiheissa Paimiossa ... 10
Esi- ja alkuopetus ... 10
6-7-luokkien nivelvaihe ... 10
Nivelvaihe perusasteelta (9.lk) toisen asteen opintoihin ... 11
2.3 Yhteistyö nivelvaiheissa Sauvossa ... 12
Esi- ja alkuopetus ... 12
6-7 -luokkien nivelvaihe ... 13
Nivelvaihe perusasteelta (9.lk) toisen asteen opintoihin ... 14
2.4 Oppilaiden suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä ... 15
Koulukiusaaminen ja sen ennaltaehkäisy ... 15
Koulukiusaamisen havaitseminen ja siihen puuttuminen ... 16
2.5 Toiminta kriisi-, uhka- tai vaaratilanteessa ... 19
2.6 Yhteistyö kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkistuksissa ... 19
2.7 Tapaturmien ehkäiseminen, ensiapu ja hoitoonohjaus ... 19
III YKSILÖKOHTAINEN OPPILASHUOLTO ... 20
3.1 Monialainen asiantuntijaryhmä MAR ... 20
Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja toimintatavat ... 21
Oppilas- ja opiskelijahuoltokertomus ... 21
3.2 Psykologi- ja kuraattoripalvelut ... 22
Psykologipalvelut ... 23
Koulukuraattoripalvelut ... 24
Oikeus saada oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja kiireellisesti ... 26
3.3 Terveydenhuolto osana oppilashuoltoa ... 26
Esiopetusikäisen terveydenhuolto ... 26
Kouluterveydenhuolto ... 26
Psykiatrinen sairaanhoitaja ... 27
Koululaisten kuntoutustyöryhmä ... 27
Suun terveydenhuolto ... 28
Opiskeluterveydenhuolto ... 28
Avopediatri ... 29
IV OSALLISUUDEN TOTEUTUMINEN OPPILASHUOLLOSSA ... 29
4.1 Esiopetuksessa ... 29
4.2 Perusopetuksessa ... 29
Oppilaiden osallisuus ... 30
Huoltajien osallisuus ... 31
4.3 Lukiokoulutuksessa ... 33
V YHTEISTYÖTAHOJEN PALVELUT ... 33
5.1.Paimion ja Sauvon Perheneuvola ... 33
5.2 Erikoissairaanhoidon psykiatriset palvelut lapsille ja nuorille ... 34
Lastenpsykiatrian työryhmä ... 34
Nuorisopsykiatrian työryhmä ... 34
5.3 Nuorisopalvelut ... 35
Etsivä nuorisotyö ... 35
Pajatoiminta ... 36
5.4 Perhe- ja sosiaalipalvelut ... 36
Sosiaalipäivystys ... 36

Lastensuojeluilmoitus ja ilmoitusvelvollisuus 37
Lapsiperheiden palvelut 37
Lastensuojelu 38
Perheoikeudelliset palvelut 39
Taloudellinen tuki lapsiperhepalveluissa/ lastensuojelussa 39
5.5 Seurakunta 39
5.6 Poliisi 40
Ankkuripoliisi 40
5.7. Järjestöt 40
Mannerheimin Lastensuojeluliiton Paimion paikallisyhdistys 40
Mannerheimin Lastensuojeluliiton lasten ja nuorten kuntoutussäätiö 40
Varsinais-Suomen lastensuojelujärjestöjen Linkki-toiminta 41
VII OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMAN ARVIOINTI JA PÄIVITYS 41

Johdanto

Tämä asiakirja on Paimion kaupungin ja Sauvon kunnan yhteinen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta. Se korvaa Paimion kaupungin ja Sauvon kunnan opiskeluhuollon suunnitelman vuosille 2018-2021.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013, voimaan 1.8.2014) säätää perusopetuslaissa säädetyssä opetuksessa (= esiopetus ja perusopetus) sekä lukiolaissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetussa koulutuksessa olevan opiskelijan oikeudesta opiskeluhuoltoon. Tässä asiakirjassa ko. asiasta käytetään nimitystä oppilashuolto.

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa. Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Paimion ja Sauvon esiopetuksen opetussuunnitelmat, perusopetuksen yhteinen opetussuunnitelma (luku 29) sekä Paimion lukion opetussuunnitelma sisältävät omat osuudet oppilashuollosta. Valtakunnallisissa opetussuunnitelmien perusteissa on viittaukset oppilashuoltoon seuraavasti:

- esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 6
- perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 8
- lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 4.3

Oppilashuolto rakentuu kolmelle tasolle, kolmen monialaisen ryhmän vastuulle:

1) Oppilashuollon ohjausryhmä; oppilashuollon suunnittelu, kehittäminen, toteuttaminen ja arviointi; kaupunginjohtaja nimeää

2) Yhteisölliset oppilashuoltoryhmät, YHR; kunkin yksikön oppilashuollon suunnittelu, kehittäminen, toteutus ja arviointi, erityisesti yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen

3) Monialainen asiantuntijaryhmä, MAR (aina tarvittaessa); yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittäminen ja oppilashuollon palveluiden järjestäminen; kootaan tarvittaessa, kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa koulutuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon yhteinen. Paimion ja Sauvon yhteisen oppilashuollon ohjausryhmän kokoonpanoon kuuluvat sivistysjohtajat (Paimio ja Sauvo), perusturvajohtaja (Sauvo), sosiaalityön päällikkö (Paimio), opetuspäällikkö (Paimio), osastonhoitaja (Paimion ja Sauvon ktky), johtava kuraattori (Paimio), koulupsykologi (Paimio), alakoulun rehtori (Paimio) ja yhtenäiskoulun apulaisrehtori (Paimio).

Yhteisöllinen oppilashuolto on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään oppilaiden/opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan kouluyhteisön hyvinvointia sekä oppimisympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan yksittäiselle oppilaalle annettavia oppilashuollon palveluja, joita ovat koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut, koulupsykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä oppilasta koskeva monialainen yksilökohtainen oppilashuolto, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

Osa oppilaitoskohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan sisältyvistä asioista on tarkoituksenmukaista kuvata yhdenmukaisesti kaikissa koulutuksen järjestäjän oppilaitoksissa siten, että niitä täsmennetään ja täydennetään oppilaitoskohtaisesti. Tämä tukee oppilashuollon palvelujen yhdenvertaista laatua ja saatavuutta (vrt. oppilashuoltolaki 2 §).

Tämä asiakirja on laadittu tavoitteena, että asiakirjasta käy ilmi paikallisella tasolla oppilashuollon palveluiden käytännön järjestäminen sekä pääperiaatteet oppilaitoskohtaisen oppilashuoltosuunnitelman asioista. Oppilaitoskohtainen oppilashuoltosuunnitelma voi olla kahden tai useamman koulun yhteinen. Tavoitteena on, että esiopetusta antavien päiväkotien yksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma on mahdollisimman yhtenevä muiden vastaavien yksikköjen kanssa. Vastaavasti myös yksittäisen peruskoulun koulukohtainen suunnitelma pyritään laatimaan mahdollisimman yhteneväksi muiden vastaavien koulujen kanssa.

Asiakirja on laadittu loppukevään ja syyslukukauden 2021 aikana moniammatillisessa yhteistyössä. Valmistelijoina ovat olleet sosiaalityöntekijä Minna Alin, rehtori Antti Päiviö, apulaisrehtori Jaana Perko, koulupsykologi Anne Sevòn, johtava kuraattori Marianne Ylinen, vastaavat kuraattorit Jenni Kankainen ja Krista Sillanpää, kouluterveydenhoitaja Monika Vanhatalo, konsultoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja Maaria Avoranta ja sivistysjohtaja Jyrki Lumiainen. Valmistelutyössä on kuultu laajemmin myös varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen edustajia, oppilashuollon ammattihenkilöstöä sekä muita yhteistyötahoja.

Asiakirjaa on käsitelty oppilashuollon ohjausryhmässä 2.12.2021 ja se hyväksytty Paimion koulutuslautakunnassa 28.1.2022 § 4 sekä Sauvon sivistyslautakunnassa 1.2.2022 § 4.

I OPPILASHUOLTO

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Lisäksi oppilailla on oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013). Tässä asiakirjassa oppilas- ja opiskelijahuollosta käytetään nimitystä ***oppilashuolto.***

Tässä asiakirjassa kuvataan Paimion kaupungin ja Sauvon kunnan esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen oppilashuollon järjestäminen. Suunnitelma ja oppilaitoksissa toteuttava oppilashuolto perustuu oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin ja muihin oppilashuoltoon sovellettaviin lakeihin. Oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien osallisuus, luottamuksellisuus ja yhteistyössä toimiminen luovat oppilashuoltotyön perustan.

Oppilashuollon organisaatio

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja yksikkökohtaiset, yhteisölliset oppilashuoltoryhmät. Jokaisella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia. Monialaisuudella tarkoitetaan, että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi oppilashuollon henkilöstöä sen mukaan kuin käsiteltävä asia edellyttää.

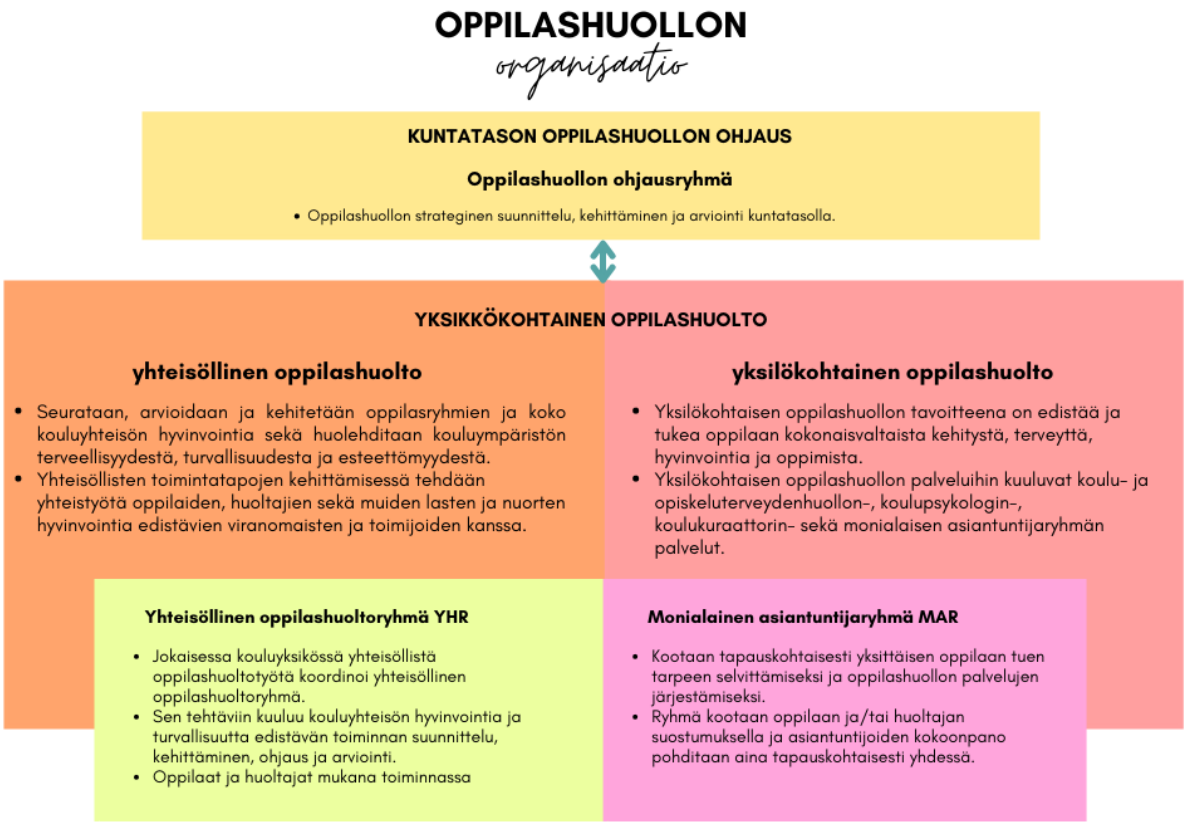

Kuvio 1. Oppilashuollon organisaatio keskeisine työryhmineen.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. **Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä** on yksikkökohtainen ja vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa **monialaisessa oppilaskohtaisessa asiantuntijaryhmässä**.

Oppilashuollollisen työn arvoperusta

Oppilashuollon ohjausryhmä on asettanut oppilashuollolliselle työlle keskeiset arvot, jotka ohjaavat tehtävää työtä. Työtä ohjaaviksi ja luotsaaviksi arvoiksi valikoituivat lapsilähtöisyys, kunnioitus, avoimuus, luottamus sekä yhteisöllinen työ kaikkien yhteisesti tekemänä tärkeänä työnä.

Oppilashuollollisen työn arvoperustasta on käyty keskustelua kuraattori- ja psykologitiimissä sekä eri kouluyhteisöissä. Tätä suunnitelmaa koristavat oppilaiden taideteokset teemasta/arvosta kunnioitus. Lapset ovat kuvanneet mitä kunnioitus heille arvona koulun arjessa tarkoittaa.

Kuvio 2. Oppilashuoltotyön arvoperusta.

II YHTEISÖLLINEN OPPILASHUOLTO

Kuvio 3. Yhteisöllisen oppilashuollon sisältöjä.

Yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla kussakin yksikössä edistetään oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä ympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

Kaikkien esiopetuksessa olevien lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä oppilashuoltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on työnsä kautta edistettävä lasten, nuorten ja toimintaympäristön hyvinvointia sekä kotien, esiopetusyksiköiden ja oppilaitoksien välistä yhteistyötä. Kunkin yksikön henkilökunnalla on ensisijainen vastuu kyseisen yhteisön hyvinvoinnista.

2.1 Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä YHR

Jokaisessa yksikössä toimii yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä (YHR), jonka tavoitteena on ohjata ja edistää yhteisöllistä hyvinvointia ja laajasti tarkastellen koko yksikön hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllistä oppilashuoltotyötä tehdään yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla. Tällöin työ kohdistuu esimerkiksi esi- ja perusopetusryhmään, ikäluokkaan, kouluyhteisöön tai oppimisympäristöön. Yksittäisen oppilaan asiaa ei käsitellä yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä.

Kuvio 4. Yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän toimintamalli.

Ryhmän tehtävänä on esimerkiksi

- kehittää ja koordinoida yhteisöllistä hyvinvointityötä oppilaiden hyvinvointiin liittyviä kyselyitä hyödyntäen.
- osallistua koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadintaan.
- kehittää oppimisympäristöjä hyvinvoinnin näkökulmasta.
- mahdollistaa oppilaiden ja huoltajien osallisuus koulun hyvinvointityössä.
- edesauttaa nivelvaiheyhteistyön toteutumista oppilashuollon näkökulmasta.

Ryhmän puheenjohtajana ja koollekutsujana toimii rehtori, apulaisrehtori tai päiväkodinjohtaja. Ryhmän muita jäseniä voivat olla esimerkiksi esiopetus-/opetushenkilöstön ja erityisopetuksen edustajat, oppilaanohjaaja sekä oppilashuollon henkilöstön edustajat. Ryhmässä on suositeltavaa olla myös oppilas- ja huoltajaedustus. Tarvittaessa ryhmään voidaan kutsua vierailijoiksi myös eri alojen edustajia käsiteltävästä asiasta riippuen.

Yksi keskeisimmistä yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän tehtävistä on tukea oppilaiden osallisuutta. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osallistua yksikön-/koulun toimintaan ja kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä heidän asemaansa liittyvistä asioista. Jotta osallisuus ei olisi vain edustuksellista, pyydetään ryhmään oppilaita myös oppilaskunnan hallituksen ulkopuolelta. Oppilaiden annetaan vaikuttaa asioihin oikeasti ja heille kouluarjessa karttuneita kokemuksia ja tietoa arvostetaan.

Ennaltaehkäisevälle työlle annetaan riittävästi painoarvoa ja erilaisten pulmia ehkäisevien interventioiden kehittäminen sekä niiden toteuttamisen suunnittelu ovat osa ryhmän toimintaa. Ryhmän on tärkeää osallistua riittävän ajoissa tulevan lukuvuoden suunnitteluun, jotta koulutyön alkaessa on pohdittuna esimerkiksi, miten tuetaan niitä oppilaita, joilla on vaikeuksia läksyjen tekemisessä, tunne- ja kaveritaidoissa tai aggression hallinnassa.

Ryhmä kokoontuu esiopetuksessa, perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa vähintään neljästi vuodessa yhteisöllisen työn toteutuessa läpi lukuvuoden osana kunkin yksikön toimintaa. Kokoukset voivat olla paitsi yksikkö-/koulukohtaisia, myös alueellisia, mikä tukee oppilashuollon kehittämistä ja tarjoaa useampia näkökulmia kulloinkin käsiteltävään asiaan. Laajemman ryhmän toiminta mahdollistaa alueellisten ja kuntakohtaisten kouluhyvinvointiin liittyvien toimien suunnittelemisen ja toteuttamisen.

Ryhmä pohtii ja arvioi toimintaansa vuosittain ja suunnittelee yhdessä seuraavan lukuvuoden kehittämiskohteineen ja painopistealueineen. Toiminnasta pyydetään palautetta tavoin, jotka aidosti tukevat yhteisöllisen oppilashuollon kehittämistä.

2.2 Yhteistyö nivelvaiheissa Paimiossa

Oppilaan eheän ja onnistuneen koulupolun turvaaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioimista sekä huolenpitoa. Kouluarjessa painotetaan yhteistyötä erityisesti oppilaan koulupolun nivelvaiheissa, jolloin oppilaan koulunkäynnissä ja itsenäistymiskehityksessä tapahtuu suuria muutoksia.

Esi- ja alkuopetus

Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö on tiivistä. Koulujen ja päiväkotien opettajat tapaavat toisiaan ja suunnittelevat yhteistoiminnallista vuosikelloa. Esi- ja alkuopetuksen yhdessä laatimaan vuosikelloon määritellään vuodenkierron mukaan lapsille toiminnallisia tapahtumia. Nämä voivat pitää sisällään esimerkiksi liikuntaa, leipomista, erilaisia koulun juhlia ja yhteisiä askarteluhetkiä. Lisäksi toisluokkalaiset oppilaat ovat vierailleet päiväkodeissa lukemassa satuja eskareille ja jäähallissa on toteutettu yhteisiä luisteluvuoroja eskarien ja koululaisten kesken.

Yhteistyön tavoitteena on edesauttaa esiopetusikäisten lasten kouluun tuloa ja tutustuttaa heitä koulun toimintaan ja aikuisiin. Yhteistyöhön on nimetty koulun puolelta vastuuhenkilö, jonka tehtävänä on koordinoida yhteistyön suunnittelua ja toteutusta. Joka koululle on nimetty kumppaneina toimivat päiväkodit.

Keväisin pidetään siirtopalavereita, joissa tarkoituksena on käydä läpi eskarilaisten tuen tarpeita koulupolulle siirryttäessä ja suunnitellaan tuen toteuttamista koulun puolella. Palavereihin osallistuvat aina tilanteen ja tarpeen mukaan ne esiopetuksen ja koulun puolella toimivat ammattilaiset, joiden näkemystä ja osaamista tarvitaan kunkin lapsen asianmukaisen ja hänen tarpeitaan vastaavan koulupolun suunnittelussa.

6-7-luokkien nivelvaihe

Siirtyminen tutusta, turvallisesta luokanopettajan ohjaamasta alakoulusta yläkouluun jännittää ja ehkä pelottakin osaa oppilaista. Samaan aikaan, kun koulu, opettajat ja kaverit vaihtuvat, kiihtyy myös oppilaan kasvu lapsesta nuoreksi niin fyysisesti kuin henkisesti.

Osana nivelvaihetyötä pidetään alkuvuodesta siirtopalavereita, joissa 6.luokkien luokanopettajat käyvät yläkoulussa rehtoreiden, erityisopettajan ja opon kanssa keskustelemassa oppilaiden tarkoituksenmukaisista luokkasijoitteluista. Koulun ja oppilashuollon henkilöstön yhteistyöllä tuetaan vahvasti siirtymävaiheessa olevia oppilaita, jotta oppilaiden itsetunto ja itsenäistymiskehitys vahvistuisivat ja siirtymä yläkouluun sujuisi mahdollisimman sujuvasti. Kun oppii tuntemaan koulun tärkeät aikuiset ja tutustuu luokkakavereihin, on helpompi myös keskittyä varsinaiseen koulutyöhön.

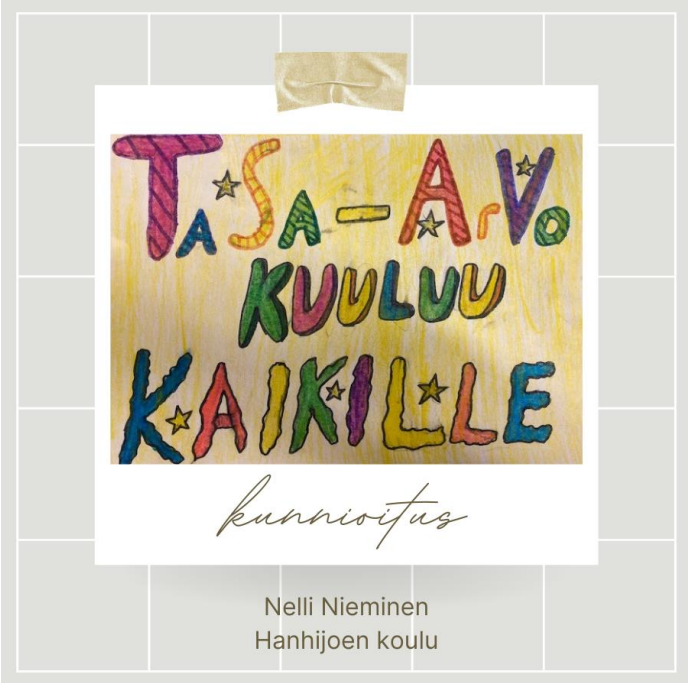

Toukokuussa, 6. luokan päättyessä oppilaat tulevat tutustumaan yläkouluun etukäteen, jotta kesän aikana ei tarvitse jännittää uudessa ympäristössä liikkumista. Oppilaat tapaavat myös luokanvalvojan sekä 9-luokan tukioppilaat, jotka on valittu tulevista 9- luokkalaisista (2 / luokka). Tukioppilaat käyvät tervehtimässä 6. luokkalaisia jo keväällä alakouluilla ja kertovat heille yläkoulun arjesta ja tekevät itsensä jo tässä vaiheessa tutuiksi. Tukioppilaat toimivatkin tulokkaiden tärkeänä tukena kouluarjen käynnistymisessä.

Myös oppilashuollon henkilöstö esittäytyy tuleville yläkoululaisille. Kun kasvot tulevat tutuiksi, on esim. koulukuraattoria ja -psykologia helpompi lähestyä, jos tarvitsee keskustella itseä koskevista asioista luotettavan aikuisen kanssa.

Tulevien 7-luokkalaisten huoltajille järjestetään jo yläkouluun siirtymistä edeltävänä keväänä info-tilaisuus, jossa kerrotaan yläkoulun käytänteistä ja oppilashuollon toiminnasta. Heti 7- luokan alettua järjestetään huoltajille vanhempainilta, jossa on myös mahdollisuus tutustua paremmin oman nuoren luokanvalvojaan.

Koulun alettua elokuussa kaikki 7-luokkalaiset osallistuvat ryhmäytymispäivään, jossa oppilaat tutustuvat toisiinsa ja luokanvalvojaansa koko koulupäivän ajan. Päivän aikana suoritetaan yhteistyötä vaativia mielenkiintoisia ja hauskoja tehtäviä, joiden avulla luokkalaiset oppivat ”puhaltamaan yhteen hiileen”. Päivä järjestetään yhteistyössä ja mukana ovat nuorisotoimi, seurakunnan ja MLL:n toimijat sekä oppilashuollon ammattilaiset.

Nuoriso- ja vapaa-aikatoimi esittelee toimintaansa syyslukukauden alussa 7-luokkalaisille mm. järjestämällä tutustumiskäynnit nuorisotalo Tillintuvalle. Nuorisotoimen edustajan toimitilat löytyvät yläkoulusta, ja hän jalkautuu nuorten joukkoon välituntisin. Hän toimii matalan kynnyksen luottoaikuisena nuorille ja saa tärkeää tietoa nuorten keskuudessa nousseista ilmiöistä ja puheenaiheista.

Nivelvaihe perusasteelta (9.lk) toisen asteen opintoihin

Siirtyminen 9. luokan päätyttyä toisen asteen opintoihin vaatii tiivistä yhteistyötä oppilaan, opinto-ohjaajan ja huoltajien kanssa. Oppilashuollon työntekijät ovat mukana nivelvaiheyhteistyössä. Nivelvaihe pitää sisällään myös erilaisia oppilaitosesittelyitä, -vierailuja ja yhteistyötä toisen asteen oppilaitosten kanssa.

Vistan koulun ja Paimion lukion välinen nivelvaiheyhteistyö on monipuolista. Nivelvaiheen ohjauspolku alkaa siitä, että kaikki Vistan yhdeksännet luokat käyvät tutustumassa Paimion lukiolla opinto-ohjauksen tuntien puitteissa. Tämän jälkeen Paimion lukion opinto-ohjaaja sekä tutorit käyvät vierailemassa Vistalla yhdeksänsien luokkien opinto-ohjauksen tunneilla kertomassa tarkemmin lukiossa opiskelusta. Tammikuussa Paimion lukion avoimissa ovissa nuoret ja huoltajat

pääsevät yhdessä tutustumaan Paimion lukion tiloihin, oppiaineisiin, opettajiin ja tutoreihin. Lisää ohjausta päätöksentekonsa tueksi tarvitsevat ysit voivat lisäksi halutessaan tulla seuraamaan lukiolle joitakin oppitunteja ja pääsevät vielä keskustelemaan lukion opettajien, opinto-ohjaajan ja/tai erityisopettajan kanssa. Myöhemmin keväällä ysit saavat ohjausta myös lukio-opintojen suunnittelussa ja valintojen tekemisessä.

Siirtymä perusasteelta toiselle asteelle tapahtuu 9. luokan keväällä tehtävien hakujen kautta. Oppilas voi täyttää hakulomakkeen / hakulomakkeet kotona yhdessä huoltajan kanssa tai koulussa opinto-ohjaajan kanssa. Oppilas voi osallistua useampaan hakuun, oman tarpeen ja tilanteen mukaan.

Koulutuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto siirretään toisen asteen oppilaitokseen harkintaan perustuvan haun liitteiden avulla. Harkintaan perustuvaa hakua voidaan käyttää oppimisen haasteiden, sosiaalisten syiden tai koulutodistuksen vertailuvaikeuksien takia, ja myös ilman peruskoulun päättötodistusta olevien oppilaiden kanssa. Vistan koulussa ko. hakua on käytetty oppimisen haasteiden ja sosiaalisten syiden perusteella.

Hakujen tulokset saadaan yleensä viikolla 24, jolloin peruskoulun opinto-ohjaajat ovat töissä ja ottavat yhteyttä oppilaisiin, jotka eivät ole saaneet opiskelupaikkaa. Opinto-ohjaajat auttavat jokaista oppilasta löytämään opiskelupaikan ja seuraavat VALPAS-järjestelmästä jokaisena vuonna erikseen määrättyyn päivään asti oppilaiden hakutietoja, opiskelupaikan vastaanottamista ja opintojen aloittamista. Tuon päivämäärän jälkeen vastuu seurannasta siirtyy peruskoulun opinto-ohjaajilta oppilaan kunnalle.

2.3 Yhteistyö nivelvaiheissa Sauvossa

Esi- ja alkuopetus

Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö on tiivistä koko lukuvuoden ajan. Yhteistyön tavoitteena on edesauttaa esiopetusikäisten lasten kouluun siirtymistä, tutustuttaa heitä koulun toimintaan ja aikuisiin. Tavoitteena on, että lapsella säilyy turvallisuuden tunne hänen siirtyessään ensimmäiselle luokalle. Esiopetuksen oppilaat tutustuvat koulumaailmaan etukäteen ja alkuopetuksessa huomioidaan erilaiset oppijat. Esi- ja alkuopettajat etsivät yhdessä huoltajien kanssa parhaat tuen muodot. Sauvossa yhteistyön mahdollisuus esi- ja alkuopetuksen välillä on monipuolista ja toistuvaa. Yhteistoimintaa edesauttaa toiminen samassa rakennuksessa.

Syyslukukaudella koulujen ja päiväkotien opettajat tapaavat toisensa ja suunnittelevat sekä ideoivat yhteistyötä ko. lukuvuoden ajaksi huomioiden mm. koulun monialaisen oppimiskokonaisuuden.

Tammikuussa pidetään nivelpalaveri, jossa läpikäydään esiopetusikäisten tuen tarpeet, jotta koulun lukujärjestykset sekä alkuopetuksen opetushenkilöstö saadaan resursoitua oikein. Koulusta läsnä rehtori, esiopetuksesta tarvittavat henkilöt.

Helmi-huhtikuussa esiopettaja läpikäy tehostetun sekä erityisen tuen piirissä olevien lasten neuvottelut perhekohtaisesti yhdessä koulun erityisopetuksen sekä tulevan luokanopettajan kanssa. Luokanopettaja on mukana sillä varauksella, että koulun tulevan lukuvuoden opettajat on jo sijoiteltu luokilleen.

Toukokuussa pidetään tiedonsiirtopalaverit esiopetusopettajan sekä tulevien luokanopettajien kesken.

Keväällä seuraa tärkeä vaihe esikouluikäisen perheen elämässä, sillä ohjelmassa on kouluun ilmoittautuminen. Rehtori tiedottaa koteja koulun aloittamiseen liittyvistä asioista. Toukokuussa tulevat ensimmäisen luokan oppilaat tutustumaan kouluun yhden päivän ajaksi. Tulevat koulukummit ja ensimmäisen luokan oppilaat tapaavat tämän päivän aikana opettajiensa ohjaamina. Kummit suunnittelevat ja järjestävät ohjelmaa opettajiensa kanssa. Myös huoltajille järjestetään infotilaisuus koulun alkamisesta.

Oppilashuollon osallisuus nivelvaiheessa toteutuu muun muassa kartoitettaessa tehostettujen ja erityisen tuen oppilaiden tulevia koulutarpeita. Koulupsykologi ja kuraattori ovat tarpeen vaatiessa mukana seuraavaa lukuvuotta koskevissa neuvotteluissa. Koulupsykologi toimii osana lastenneuvolatyöryhmää ja toteuttaa tarvittaessa psykologisia tutkimuksia lapsille. Lukuvuoden alussa oppilashuollon ammattilaiset käyvät esittäytymässä 1. luokille ja kertomassa oppilashuollon palveluista. Sama tehdään ensimmäisen luokan vanhemmille suunnatuissa vanhempainilloissa.

Syyskuussa pidetään esiopetuksen sekä 1. luokan opettajien kesken ”Miten kouluvuosi on alkanut?” -palaveri, jossa arvioidaan yhdessä kouluun siirtyneiden esiopetuslasten alkanutta koulupolkua sekä mahdollisia tukitoimia.

6-7 -luokkien nivelvaihe

Samoin kuin esi- ja alkuopetuksen nivelvaiheessa, on tässäkin nivelessä tavoitteena säilyttää turvallisuuden tunne oppilaalla. Oppilaan kasvu lapsesta nuoreksi kiihtyy niin fyysisesti kuin henkisesti. Sauvon koulukeskus on yhtenäiskoulu, jolloin kuudennelta seitsemännelle luokalle siirryttäessä toimintaympäristö pysyy samana.

Kuudennen vuosiluokan keväällä valmistellaan aktiivisessa yhteistyössä koulun opettajien ja oppilashuoltohenkilöiden kanssa oppilaiden siirtymistä seitsemännelle vuosiluokalle. Maaliskuun loppuun mennessä tarkistetaan erityisen tuen päätökset. Samalla päätetään, jatketaanko erityistä tukea tai siirretäänkö oppilas tehostettuun tukeen. Lisäksi ratkaistaan, opiskeleeko oppilas yläluokilla erityisluokalla tai yleisopetuksen ryhmässä. Huhtikuussa tulevat seitsemännen vuosiluokan oppilaat saavat kertoa mielipiteensä tulevista luokkajaoista. Mielipiteet kuullaan ja otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon tehtäessä tulevia luokkajakoja. Toukokuussa pidetään nivelpalaveri, jossa kuudennen vuosiluokan opettajat käyvät läpi oppilaidensa pedagogisen tuen tarpeet. Palaveriin osallistuvat yläluokkien puolelta tulevat luokanvalvojat, laaja-alainen erityisopettaja sekä rehtori. Toukokuussa myös kuudennen vuosiluokan oppilaat tutustuvat yläkouluun. Vierailun järjestävät tulevat luokanvalvojat ja oppilaanohjaaja. Toukokuussa pidetään tulevien seitsemännen vuosiluokan oppilaiden vanhempainilta, jonka koollekutsujana on rehtori.

Kesäloman jälkeen ensimmäisenä koulupäivänä luokanvalvoja kertoo oppilaille, mitä muutoksia yläluokille siirtyminen käytännössä merkitsee. Aineenopettajajärjestelmään sopeutuminen vie nuoren aikaa ja energiaa. Vaikka vertaiset ovat tuttuja jo aiemmilta vuosiluokilta, saattaa seitsemännelle vuosiluokalle olla tehty muutoksia edellisvuoden ryhmäjakoon. Seitsemänsien luokkien oppilaiden ryhmäytymispäivä pidetään syyskuun aikana. Ohjelmasta vastaavat luokanvalvojat, opinto-ohjaaja sekä nuoriso-ohjaaja. Mukana päivässä ovat myös oppilashuollon ammattilaiset. Lukuvuoden alussa oppilashuollon ammattilaiset käyvät myös esittäytymässä 7. luokille ja kertomassa oppilashuollon palveluista.

Elokuussa, aivan uuden lukuvuoden alussa, siirtävät laaja-alaiset erityisopettajat yhteistyössä luokanvalvojien kanssa oppilaan tuen tarpeen tiedot kaikille häntä opettaville aineenopettajille, jolloin varmistetaan, että jokainen oppilas saa riittävää ja oikein kohdennettua tukea heti lukuvuoden alkaessa.

Syyskuussa pidetään vanhempainilta kaikille yläluokkien oppilaiden vanhemmille. Oppilashuollon ammattilaiset ovat mukana esittäytymässä erityisesti 7.luokan oppilaiden vanhemmille ja kertovat palveluista sekä niihin ohjautumisesta. Syyslomaan mennessä päivitetään tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden oppimissuunnitelmat, joiden puitteissa myös näihin koteihin ollaan erikseen yhteydessä. Marraskuussa aloitetaan vanhempainkeskustelut, joihin osallistuu luokanvalvoja, oppilas sekä huoltaja(t). Näissä keskusteluissa pohditaan yhdessä oppilaan koulunkäyntiä, kasvua ja kehitystä.

Nivelvaihe perusasteelta (9.lk) toisen asteen opintoihin

Toisen asteen opintoihin siirtyminen 9. vuosiluokalta vaatii tiivistä yhteistyötä oppilaan, huoltajien ja oppilaanohjaajan kesken. Tarvittaessa myös laaja-alainen erityisopettaja sekä oppilashuoltohenkilöstö ovat mukana nivelvaihetyössä. Nivelvaihe pitää sisällään erilaisia oppilaitosesittelyitä, -vierailuja ja yhteistyötä toisen asteen oppilaitosten kanssa.

Sauvon yhtenäiskoulun ja Paimion lukion välinen nivelvaiheyhteistyö on monipuolista. Nivelvaiheen ohjauspolku alkaa siitä, että kaikki Sauvon koulun yhdeksännet luokat käyvät tutustumassa Paimion lukiolla opinto-ohjauksen tuntien puitteissa. Tämän jälkeen Paimion lukion opinto-ohjaaja sekä tutorit käyvät vierailemassa Sauvossa yhdeksänsien luokkien opinto-ohjauksen tunneilla kertomassa tarkemmin lukiossa opiskelusta. Tammikuussa Paimion lukion avoimissa ovissa nuoret ja huoltajat pääsevät yhdessä tutustumaan Paimion lukion tiloihin, oppiaineisiin, opettajiin ja tutoreihin. Lisää ohjausta päätöksentekonsa tueksi tarvitsevat ysit voivat lisäksi halutes-

saan tulla seuraamaan lukiolle joitakin oppitunteja ja pääsevät vielä keskustelemaan lukion opettajien, opinto-ohjaajan ja/tai erityisopettajan kanssa. Myöhemmin keväällä ysit saavat ohjausta myös lukio-opintojen suunnittelussa ja valintojen tekemisessä.

Yhdeksännen vuosiluokan syksyllä huoltajilta kysytään lupa oppilaan tuen tarpeiden tiedonsiirtoon seuraavalle oppilaitokselle. Tämän siirtymän tärkeyttä korostetaan, jotta nuori saisi jatkossakin oppimiseen tarvitsemaansa monipuolista tukea. Siirtymä perusasteelta toiselle asteelle tapahtuu 9.vuosiluokan keväällä tehtävien hakujen kautta. Hakulomakkeet voi täyttää kotona yhdessä huoltajan tai koulussa opinto-ohjaajan kanssa.

Hakujen tulokset saadaan yleensä kesäkuun puolessa välissä, jolloin peruskoulun oppilaanohjaaja ottaa yhteyttä oppilaisiin, jotka eivät ole saaneet opiskelupaikkaa. Oppilaanohjaaja auttaa jokaista oppilasta löytämään opiskelupaikan ja seuraa VALPAS-järjestelmästä määrättyyn päivään asti oppilaiden hakutietoja, opiskelupaikan vastaanottamista ja opintojen aloittamista. Tämän määrätyn päivämäärän jälkeen, elokuun lopussa, seurantavastuu siirtyy peruskoulun oppilaanohjaajalta oppilaan kunnalle.

2.4 Oppilaiden suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Paimiossa on laadittu oma kiusaamiseen puuttumisen malli, joka käsittää kiusaamisen ennaltaehkäisyn-, havaitsemisen-, puuttumisen- ja seurannan prosessien mallintamisen. Jokaisella esiopetusyksilöllä, perusopetuksen koululla ja lukiolla on myös suunnitelma oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Tämä suunnitelma sekä kiusaamisselvittelyn periaatteet käydään läpi kussakin yksikössä lukuvuoden alkaessa ja muulloin tarvittaessa.

Koulukiusaaminen ja sen ennaltaehkäisy

Christina Salmivalli (1998) on määritellyt, että koulukiusaamisella tarkoitetaan sitä, että joku oppilas joutuu toistuvasti saman tai muiden luokkien oppilaiden kiusaamisen kohteeksi. Kiusaajia voi olla yksi tai useita. Kiusaaminen voi olla esimerkiksi tönimistä, lyömistä, haukkumista ja pilkkaamista, yksin jättämistä tai mitä tahansa sellaista toimintaa, jolla pyritään vahingoittamaan tai loukkaamaan toista. Kiusaamista ei ole kahden tasaväkisen oppilaan riitely tai tappelu keskenään. Kiusaamista eivät myös ole satunnaiset, milloin kehenkin kohdistuvat hyökkäykset. Kiusaamista on se, että yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan toistuvasti pahaa mieltä.

Koulukiusaaminen nivoutuu nykyään usein verkkokiusaamiseen. Verkkokiusaamisella tarkoitetaan kiusaamista verkossa ja internetympäristöissä. Kiusaamista voi tapahtua sosiaalisessa mediassa, erilaisilla viestialustoilla, pelialustoilla ja matkapuhelimen kautta. Verkossa tapahtuva kiusaaminen on sellaista toistuvaa käyttäytymistä, jonka tarkoituksena on aiheuttaa pelkoa, suuttumusta tai häpeää. Verkkokiusaamisen esimerkkeinä voidaan pitää esimerkiksi erilaisten valheiden levittämistä, kiusallisten valokuvien julkaisemista sekä loukkaavien viestien tai uhkausten lähettämistä. Verkkokiusaaminen on usein julkista ja pysyvää, sillä se monesti jättää eräänlaisen digitaalisen jalanjäljen.

Kuvio 5. Kiusaamista ennaltaehkäisevät toimet.

Kiusaamisen ennaltaehkäisy on tärkeää työtä, jota toteutetaan johdonmukaisesti ja suunnitelmallisesti osana yksikköjen ja koulujen arkea. Kaikille yhteiset ja selkeät säännöt ja yhteisesti jaettu nollatoleranssi kiusaamiselle on olennainen lähtökohta ennaltaehkäisevässä työssä. On tärkeää säännöllisesti lasten/nuorten kanssa pohtia kiusaamista teemana ja yhdessä miettiä missä mennään asian suhteen oman luokan/koulun osalta. Keskusteluissa on tärkeää pitää mukana myös verkkoalustoilla tapahtuvat ilmiöt sekä lasten ja nuorten turvataidot netissä. Koulun aikuisten tulee myös kaikissa mahdollisissa paikoissa huomata, kehua ja palkita kun todistetaan esimerkillistä ja huomioivaa käytöstä lasten/nuorten parissa. Lisäksi säännöllinen ryhmien ja luokkien ryhmäyttäminen sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen ovat olennainen osa kiusaamisen ennaltaehkäisyä.

Koulukiusaamisen havaitseminen ja siihen puuttuminen

Kiusaamisen vastaisessa työssä on tärkeää saada tieto kiusaamisesta tai kiusaamisepäilystä. Oppilaita rohkaistaan kertomaan heihin tai koulutovereihin kohdistuvasta kiusaamisesta aikuisille koulussa ja kotona. Aikuisten on tärkeää muistaa olla kiinnostuneita myös lasten ja nuorten kokemuksista mm. somealustoilla. Verkossa tapahtunut kiusaaminen heijastelee usein myös kouluympäristöön ja vastaavasti toisin päin.

Mikäli huoltajat epäilevät lapsensa tulleen kiusatuksi koulussa, tulee heidän ottaa pikimmiten yhteyttä lapsen luokanopettajaan tai -valvojaan. Vastaavasti jos koulussa kiusaamista havaitaan, siitä tiedotetaan huoltajia ja lähdetään yhdessä selvittämään tilannetta. Mitä varhaisemmassa vaiheessa päästään kiusaamiseen puuttumaan, sitä tehokkaampaa sen on.

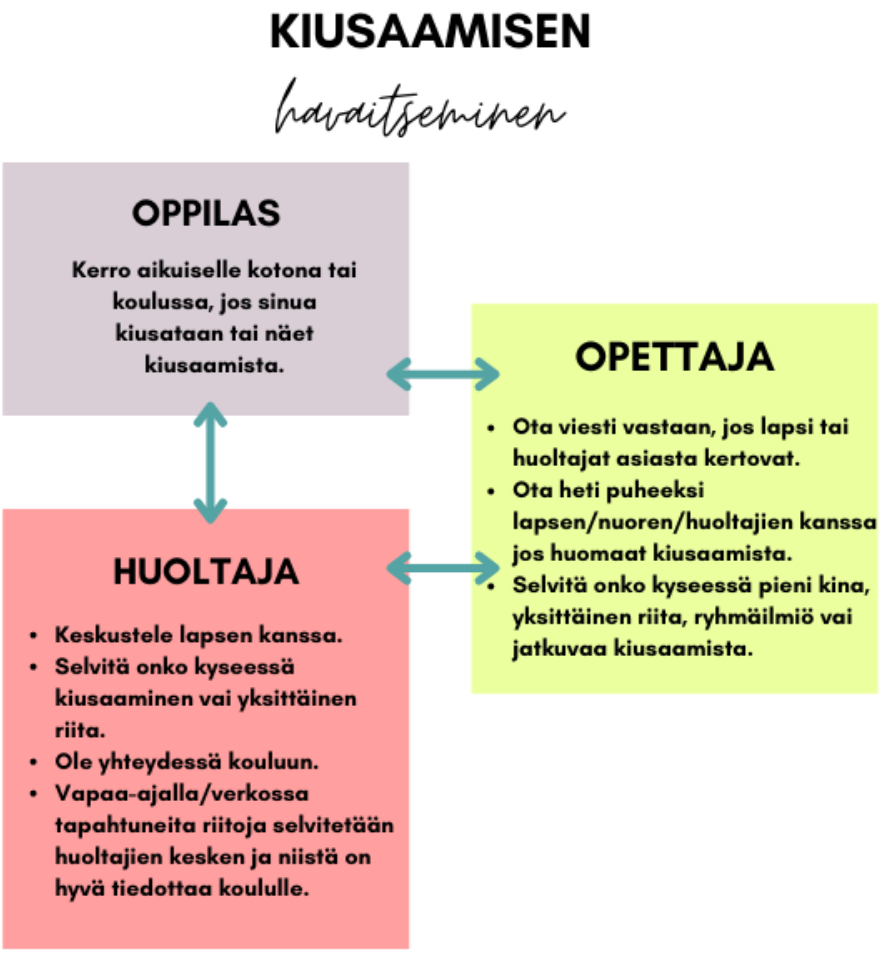

Kuvio 6. Kiusaamisen havaitseminen.

Joskus koulussa syntyy oppilaiden välillä pieniä erimielisyyksiä, kuten satunnaista nimittelyä tai sanaharkkaa, joiden selvittely ei välttämättä kaipaa koulun aikuisen puuttumista asiaan. Tällöin koulussa käytetään VERSO-sovittelua, jonka suorittavat tehtävään koulutetut oppilaat. Vertaissovittelussa koulutetut riidan osapuolia hieman vanhemmat oppilaat eli vertaissovittelijat sovittelevat vertaistensa eli muiden oppilaiden välisiä konflikteja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Vertaissovittelijat toimivat fasilitaattoreina, joilla ei ole valtaa antaa rangaistuksia tai tehdä päätöksiä, vaan he auttavat osapuolia itse löytämään tilanteeseen ratkaisun niin, että konflikti ei enää osapuolten välillä jatku tai toistu. Vertaissovittelussa sovitellaan mm. nimittelyjä, haukkumisia, ikävää kommentointia kasvotusten, selän takana tai somessa, tönimistä, etuilua, syrjimistä, joka ilmenee niin ettei oteta mukaan leikkiin tai ryhmätehtävään, sekä toisen omaisuuden luvatta käyttämistä tai piilottamista, leikkien ja pelien säännöistä syntynyttä riitaa.

Havaitun tai tiedossa olevan konfliktin voi sovitteluun ohjata kuka tahansa koulun tai oppilaitoksen yhteisön jäsen. Sovitteluohjaajana toimiva aikuinen (Verso-ohjaaja ja/tai RESTO-koulutuksen käynyt henkilö) arvio tilanteen ja ohjaa osapuolet joko vertaissovitteluun tai aikuisjohtoiseen sovitteluun. Sovittelutilanteeseen osallistuvat sovitusti konfliktin osapuolet sekä yleensä kaksi koulutettua sovittelijaa. Sovittelussa syntynyt sopimus kirjataan muistiin siten kuin osapuolet haluavat ja sopimukseen merkitään seuranta-aika, jolloin sopimuksen pitämistä – useimmiten sovittua käyttäytymisen muutosta tarkastellaan. Mikäli sopimusta ei ole pidetty, siirtyy tapaus uudelleen aikuisen harkintaan ja sieltä tarkoituksenmukaiseksi katsottuun menettelyyn. Näin esiin tulleet tapaukset päätyvät aina aikuisen ohjauksen mukaisesti sopivaan menettelyyn eivätkä tilanteet jää käsittelemättä. Koulun tai päiväkodin henkilökunta ja VERSO-ohjelman kouluttamat toimijat arvioivat aina tilannekohtaisesti havaittuun konfliktiin tarkoituksenmukaisen menettelyn.

Aikuisjohtoista selvittelyä vaativissa kiusaamistilanteissa on oma prosessinsa, jota noudatetaan. Mikäli kiusaaminen koulun toimenpiteistä huolimatta jatkuu, kiusaamisselvittely jatkuu laajennetulla palaverilla, johon osapuolten huoltajat kutsutaan mukaan. Tarvittaessa palaveriin voidaan pyytää myös oppilashuollon henkilöstöä.

Kiusaamisselvittelyssä

- kiusaajien, kiusattujen ja tarvittaessa heidän huoltajiensa kanssa keskustellaan tilanteesta ja pyritään löytämään siihen myönteinen ratkaisu.
- selvittelyissä työskentelee yksikön aikuisista koottu työpari.
- sovitaan tavoitteet kiusaajan käyttäytymisen muuttamiselle ja kirjataan ne ylös.
- kirjataan ylös tehdyt toimenpiteet ja seuranta.
- tehostetaan kiusaamisselvittelyssä olleiden oppilaiden toiminnan tarkastelua ja palautteen antamista.

Kuvio 7. Kiusaamisen selvittäminen.

Koulussa ilmeneviin lainvastaisiin tekoihin on olemassa oma toimintamallinsa, jonka on laatinut Turun Ankkuripoliisi. Koulussa esille tulevia lainvastaisia tekoja voivat olla esimerkiksi pahoinpitely, laiton uhkaus, varkaus, kunnianloukkaus ja viestintäsalaisuuden loukkaus. Jos tällainen lainvastainen teko kouluissa tulee ilmi, niistä tehdään rikosilmoitus tai ohjataan huoltajia toimimaan niin. Viranomaisten harkinnan mukaan näissä tilanteissa usein tehdään myös lastensuojeluilmoitus.

2.5 Toiminta kriisi-, uhka- tai vaaratilanteessa

Kriisi-, uhka- tai vaaratilanteissa noudatetaan niistä laadittuja erillisiä toimintaohjeita. Ohjeita päivitetään osana oppilashuoltoa laajempaa toimintaprosessien tarkastelua hallintokuntarajat ylittävässä poikkeustilanteiden valmiussuunnittelussa. Ohjeet liitetään erikseen osaksi oppilashuollon käsikirjaa.

Paimion-Sauvon terveyskeskus järjestää keskustelutukea äkillisissä traumaattisissa tilanteissa. Tarvittaessa on valmius myös järjestää traumaattisen tapahtuman purkuun keskusteluja ryhmässä. Yhteydenotot psykiatrisiin sairaanhoitajiin numeroihin 02 4746301 tai p. 02 4746379, puhelinaika on arkipäivisin klo 12 -13. Ryhmässä toimii myös psykologi. Päivystysaikana otetaan yhteyttä Turun yhteispäivystykseen, p. 02 3138800.

2.6 Yhteistyö kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkistuksissa

Kaikissa yksiköissä tehdään lakisääteiset terveydellisten olojen tarkastukset. Tarkastukset tehdään määräajoin ja pyrkimyksenä on, että kaikki tarkastukseen osallistuvat tahot ovat paikalla samaan aikaan. Tarkastuksia tehdään yhteistyössä monien tahojen, mm. ympäristöterveydenhuollon, kouluterveyden- ja työterveyshuollon, työsuojelun ja teknisen toimen kanssa. Oppilaitoksesta mukana ovat rehtori, oppilaiden ja henkilökunnan edustajat. Myös huoltajien edustaja kutsutaan paikalle. Tarkastuksissa perehdytään laaja-alaisesti koulun yleiseen kuntoon, sisäilman laatuun, puhtaanapitoon, välituntipihojen kuntoon, kulkuväyliin ja muihin mahdollisesti vaaraa tai terveydellistä haittaa aiheuttaviin seikkoihin.

2.7 Tapaturmien ehkäiseminen, ensiapu ja hoitoonohjaus

Koulutapaturma on oppilaalle koulussa tai koulumatkalla sattunut äkillinen, ulkoisen ruumiinvamman aiheuttava odottamaton tapahtuma. Koulutapaturmina korvataan myös sellaiset vammat, jotka ovat syntyneet opintokäynnillä, opintoretkellä, leirikoulussa, kerhossa tai välittömällä matkalla niihin, mikäli ne sisältyvät koulun toimintasuunnitelmaan. Oppilaiden vakuutus on voimassa kaikkeen koulun toimintasuunnitelmaan liittyvän toiminnan aikana. Koulutapaturmien hoito on oppilaille maksutonta.

Tapaturmasta ilmoitetaan välittömästi oppilaan huoltajalle. Lievät tapaturmat hoitaa kouluterveydenhoitaja tai mikäli tämä ei ole paikalla, yksikön henkilökunta. Tarvittaessa oppilas lähetetään Paimion terveyskeskukseen lääkärin vastaanotolle. Hammastapaturmissa otetaan yhteyttä paikkakunnasta riippuen Sauvon tai Paimion suun terveydenhuollon yksikköön. Hätätilanteessa soitetaan 112.

III YKSILÖKOHTAINEN OPPILASHUOLTO

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan yksittäiselle oppilaalle tai opiskelijalle annettavia koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja, koulupsykologi- ja kuraattoripalveluja sekä monialaista yksilökohtaista oppilashuoltoa. Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeää on varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ennaltaehkäisy.

Oppilaan tai opiskelijan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet huomioidaan häntä koskevissa ratkaisuissa ja toimenpiteissä ikä ja kehitystaso huomioiden. Keskeistä yksilökohtaisessa oppilashuollossa on avoin, kunnioittava ja luottamuksellinen vuorovaikutus. Kiireettömyys ja kuulluksi tuleminen ovat onnistuneen yhteistyön edellytyksiä.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Esi- ja alakouluikäisen oppilaan kohdalla lähtökohtaisesti huoltaja päättää oppilashuoltoon liittyvistä asioista, kuten suostumuksesta oppilaan asioiden käsittelyyn monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Arvion alaikäisen edun toteutumisesta tekee tarvittaessa oppilashuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö (koulukuraattori, koulupsykologi, terveydenhoitaja tai lääkäri). Huoltaja ei voi kieltää alaikäistä lastaan käyttämästä oppilashuollon palveluja.

3.1 Monialainen asiantuntijaryhmä MAR

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palveluiden järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu ja joka huolen ensimmäisenä havaitsee. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan muita läheisiä.

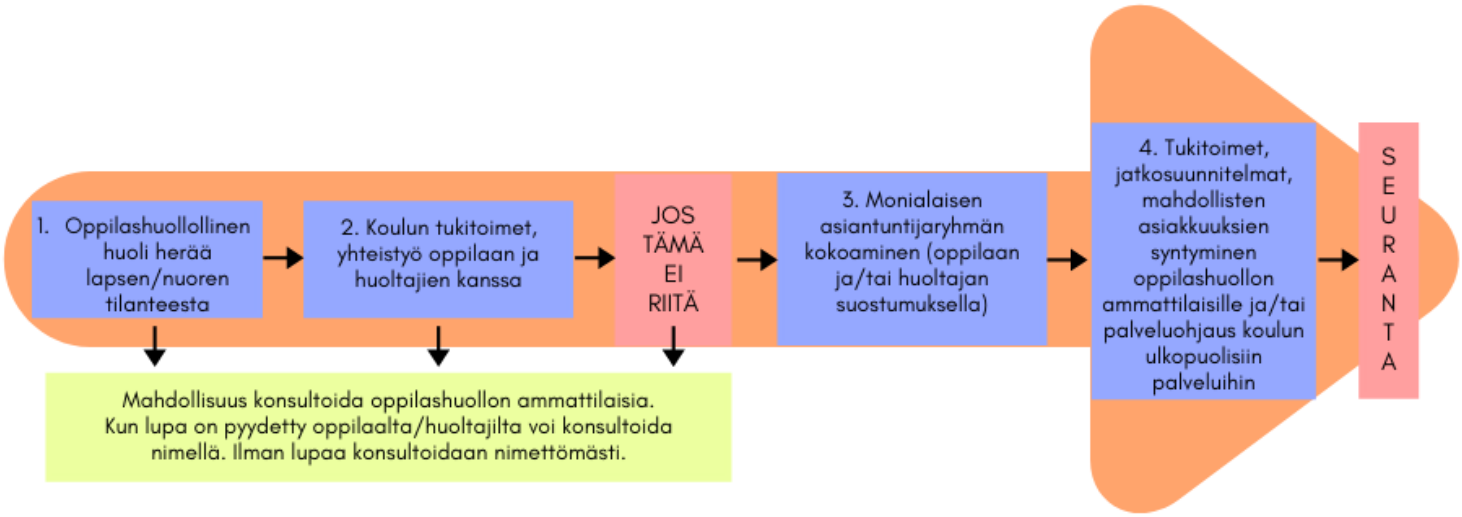

Kuvio 8. Huolen havaitsemisesta kohti yksilökohtaista monialaista asiantuntijaryhmää.

Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja toimintatavat

- ryhmään voivat kuulua esimerkiksi oppilas/opiskelija, rehtori, apulaisrehtori, päiväkodinjohtaja, terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi, lääkäri, oppilaanohjaaja, opettaja, erityisopettaja, oppilaan läheinen tai muu asiaan keskeisesti liittyvä henkilö
- **tapauskohtaisesti koottavaan ryhmään osallistuvat vain ne henkilöt, joiden osallistumiseen oppilas/ huoltaja on antanut suostumuksensa**
- yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen: oppilaan ei ole pakko ottaa vastaan oppilashuollon palveluita
- esiopetusikäisten ja alakouluikäisten kohdalla suostumus pyydetään pääsääntöisesti huoltajilta
- oppilaan kehitystason arvioiminen kuuluu kuraattorille, psykologille, terveydenhoitajalle tai lääkärille, mikäli sille on tarvetta
- ryhmästä valitaan vastuuhenkilö, joka vastaa oppilaan yksilöllisen oppilashuoltokertomuksen kirjaamisesta Wilmaan ja kutsuu ryhmän tarvittaessa jatkossa koolle

Hyvä monialainen tapaaminen on valmisteltu etukäteen ja jokainen osallistuja tietää roolinsa. Vuorovaikutus paikallaolijoiden välillä syntyy kuitenkin aina kussakin ainutlaatuisessa hetkessä. Monialaisessa asiantuntijaryhmässä on mahdollisuus hyödyntää monialaisesti kerättävää tietoja tarjottavien tukitoimien pohjaksi. Tietoa voidaan saada keskusteluista, dokumenteista, tutkimuksista, selvityksistä, arvioista ja erilaisista tehdyistä kartoituksista. Parhaimmillaan MAR on moniääninen, terapeuttinen verkostokokous, jossa toteutuu yhdessä tietäminen ja jokaisen jäsenen kuulluksi tuleminen. Kaikkien tehtävänä on varmistaa erityisesti lapsen ja nuoren kuulluksi tuleminen. Parhaimmillaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä toteutuu paitsi arviointi, myös hoidollisuus ja terapeuttisuus. Myönteisen ajattelun ylläpitäminen on jokaisen ammattilaisen vastuulla ja jokainen jäsen voi ja pystyy tuomaan tapaamiseen omaa osaamistaan liittyen esimerkiksi verkostotyöhön, vanhemmuuden tukemiseen ja auttamistyöhön, riippumatta ammattinimikkeestä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltokertomus

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus eli muistio Wilmaan. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Muistion lukuoikeus on vain henkilöillä, joille se on yhdessä lapsen/nuoren ja huoltajien kanssa määritelty.

Oppilashuoltokertomukseen on kirjattava

1) nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen tai muutoin vajaavaltaisen opiskelijan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot;

2) asian aihe ja vireillepanija;

3) oppilaan/opiskelijan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet;

4) tiedot asian käsittelystä MAR -kokouksessa, kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa, kokouksessa tehdyt päätökset, päätösten toteuttamissuunnitelma sekä toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot;

5) toteutetut toimenpiteet;

6) kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa.

Jos sivulliselle annetaan opiskeluhuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

3.2 Psykologi- ja kuraattoripalvelut

Koulupsykologi- ja kuraattoritiimi on syksyllä 2021 käsillä olevaa suunnitelmaa laadittaessa yhdeksänhenkinen ja se pitää sisällään neljä psykologia ja viisi koulukuraattoria. Tiimin lähiesimiehenä toimii johtava kuraattori. Koulukuraattoreista kaksi on vastaavia koulukuraattoreita. Yhden koulukuraattorin toimenkuva on räätälöity niin, että hän tarjoaa ratkaisukeskeistä lyhytterapiaa sekä koulutusvaiheen kognitiivista psykoterapiaa Sauvon ja Paimion yläkoulujen sekä Paimion lukion opiskelijoille.

Tiimin psykologeista yksi työskentelee Sauvossa 60 prosenttia työajasta ja yksi vastaava koulukuraattori 40% työajasta. Vuoden 2022 alusta kuraattorityön osuutta Sauvossa kasvatetaan 50 prosenttiin ja näin ollen johtavan kuraattorin työpanoksesta 10% annetaan Sauvoon. Paimiossa koulupsykologi- ja kuraattoripalvelut ulottuvat esiopetuksesta toiselle asteelle ja Sauvossa esiopetuksesta perusopetukseen.

Kuvio 9. Koulupsykologin ja koulukuraattorin työmuodot.

Psykologipalvelut

Koulupsykologitoiminnan tavoitteena on oppilaan/opiskelijan koulunkäynnin, oppimisen ja hyvinvoinnin edistäminen tarjoamalla oppilaille/opiskelijoille, huoltajille ja koulun henkilökunnalle psykologisia arviointi-, konsultaatio- ja tukipalveluja. Koulupsykologiin voi olla yhteydessä, mikäli oppilaalla/opiskelijalla epäillään oppimisvaikeuksia, hänen psyykkinen oireilu huolestuttaa tai elämäntilanteessa on tapahtunut sellaisia muutoksia, joihin psykologin tuki saattaisi olla tarpeen. Yhteyttä voivat ottaa opettajat, huoltajat, oppilas/opiskelija itse tai muut viranomaiset.

Koulupsykologin keskeisimpiä työtehtäviä ovat:

- Yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän jäsenenä toimiminen ja toiminnan kehittäminen.
- Yhteisöllinen oppilashuollollinen työ pienryhmä-, luokka- tai koulutasoisesti (esim. erilaiset tunnetaitoja vahvistavat pienryhmät, pelivälitunnit, havainnoinnit, esittäytymiset ja vanhempainillat).
- Kognitiiviset psykologiset tutkimukset ja arvioinnit oppilaan/opiskelijan tuen tarpeen kartoittamiseksi, tukitoimien suunnittelemiseksi ja tarvittaessa jatkolähetteen tekemisen pohjaksi. Tarvittaessa koulupsykologi osallistuu kuntoutussuunnitelmien laadintaan.
- Lyhytkestoisen keskustelutuen tarjoaminen oppilaille/opiskelijoille, joilla on psyykkistä oireilua (esim. lievät mieliala-, ahdistuneisuus- ja stressioireet sekä elämäntilanteeseen liittyvät kriisit).
- Konsultaatio oppilaan/opiskelijan kehitykseen, kasvatukseen, mielenterveyteen ja opetusjärjestelyihin liittyvissä asioissa.
- Neuvottelut oppilaan/opiskelijan, huoltajien, koulun henkilökunnan ja koulun ulkopuolisten verkostojen kanssa (esim. perhetapaamiset, yksilökohtaiset asiantuntijaryhmät, oppimisen tuen ryhmät).
- Moniammatillinen yhteistyö eri viranomaistahojen kanssa (esim. kuntoutustyöryhmät, perheneuvola, erikoissairaanhoito ja perhe- ja sosiaalipalvelut).
- Työryhmät ja kehittämistyö.
- Kouluttautuminen, kirjallisuuteen perehtyminen, materiaalien laatiminen, työnohjaus.
- Kirjalliset työt (kirjaukset, pisteytys/tulkinta, yhteenvedot/lausunnot/lähetteet).

Kuvio 10. Koulupsykologin yksilötutkimuksiin ohjautumisen syyt ja prosessi.

Koulukuraattoripalvelut

Koulukuraattori on sosiaalityön asiantuntija koulussa. Koulukuraattorityön keskeisenä tavoitteena on tukea opiskelijan kokonaisvaltaista hyvinvointia, koulunkäyntiä ja oppimista sekä edistää opiskelijan sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Kuraattorityön tärkeänä tavoitteena on lisäksi edistää opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä perheiden ja tukiverkostojen kanssa. Työtä tehdään niin yksilö- kuin yhteisötasolla. Useimmiten kuraattori työskentelee sosiaalisten suhteiden, perheeseen liittyvien asioiden, tunne-elämän- ja käyttäytymisen pulmien, erilaisten koulunkäynnin haasteiden sekä opiskelujärjestelyjen parissa. Opiskelija voi itse hakeutua kuraattorin asiakkaaksi tai hän voi ohjautua asiakkuuteen huoltajien, koulun henkilökunnan tai muun tahon (esimerkiksi nuorisotoimi, lastensuojelu) ohjaamana.

Koulukuraattorin keskeisiin työtehtäviin kuuluvat

- Yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän jäsenenä toimiminen ja toiminnan kehittäminen.
- Yhteisöllinen oppilashuollollinen työ pienryhmä-, luokka- tai koulutasoisesti (esim. erilaiset sosiaalisia- ja tunnetaitoja vahvistavat pienryhmät, pelivälitunnit, havainnointi, esittäytymiset ja vanhempainillat).
- Konsultaatio oppilaan/opiskelijan kehitykseen, kasvatukseen, mielenterveyteen ja opetusjärjestelyihin liittyvissä asioissa.
- Lyhytkestoisen ja/tai kannattelevan keskustelutuen tarjoaminen oppilaille, joilla on haasteita sosiaalisissa suhteissa, koulunkäynnissä, huolta perhetilanteesta, lieviä mielialaoireita tai erilaisia elämäntilanteeseen liittyviä kriisejä.
- Neuvottelut oppilaan/opiskelijan, huoltajien, koulun henkilökunnan ja koulun ulkopuolisten verkostojen kanssa (esim. perhetapaamiset ja yksilökohtaiset asiantuntijaryhmät).
- Moniammatillinen yhteistyö eri viranomaistahojen kanssa (esim. perheneuvola, erikoissairaanhoito ja perhe- ja sosiaalipalvelut).
- Työryhmät ja kehittämistyö.
- Kouluttautuminen, kirjallisuuteen perehtyminen, materiaalien laatiminen, työnohjaus.
- Kirjalliset työt (mm. tilastointi, kirjaukset ja lausunnot/selvitykset).

Johtava koulukuraattori

Johtava koulukuraattori vastaa hallinnon ja oppilashuollon tehtävä-/tulosalueella oppilas- ja opiskeluhuollon kokonaisuudesta ja toiminnasta, oppilashuollon kuraattorien ja koulupsykologien toimenkuvista ja työnjaosta, oppilashuollon seurannasta, arvioinnista ja omavalvonnan toteutumisesta. Johtava koulukuraattori valmistelee asiat oppilashuollon ohjausryhmään ja vastaa ohjausryhmän päätösten täytäntöönpanosta. Johtavan kuraattorin toimenkuvasta 50% kuluu esihenkilö-, kehittämis- ja suunnittelutehtäviin ja 50% kuraattorin työtehtäviin.

Johtava koulukuraattori toimii oppilashuollon kuraattorien asiakasrekisterin rekisterinpitäjänä / vastuuhenkilönä, mutta voi tarvittaessa päätöksellään siirtää toimivallan alaiselleen ko. alan ammattihenkilölle ja päättää koulupsykologien oppilashuollon potilasrekisterin rekisterinpitäjän / vastuuhenkilön nimeämisestä. Johtava koulukuraattori nimeää tarvittaessa oppilaitoskohtaiselle oppilashuoltoryhmälle johtajan sivistysjohtajaa kuultuaan.

Vastaava koulukuraattori

Jokaisen oppilaitoksen käytettävissä on oltava sellaisen oppilashuollon vastaavan kuraattorin palveluja, joka on sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu ammattihenkilö eli sosiaalityöntekijä. Paimion kaupungissa työskentelee kaksi vastaavaa koulukuraattoria, joista toisen työajasta 40 prosenttia sijoittuu Sauvoon.

Vastaavan kuraattorin työnkuvaan kuuluu sosiaalityön erityisosaamisen ja asiantuntijuuden tuominen oppilashuollon kehittämiseen. Vastaava kuraattori toimii sosiaalityön asiantuntijana kouluyhteisöissä sekä konsultointiapuna erityisen haastavissa asiakastilanteissa. Vastaava kuraattori lähtee koulukuraattorin työpariksi sellaisiin asiakasprosesseihin, joissa tarvitaan vankkaa sosiaalityön ja erityisesti lastensuojelun asiantuntemusta. Vastaavat kuraattorit kantavat johtavan kuraattorin kanssa vastuun erilaisista työryhmäjäsenyyksistä sekä kehittämishankkeista.

Oikeus saada oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja kiireellisesti

Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä koulun työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Kiireellisyyden arvioi oppilashuollon työntekijä.

3.3 Terveydenhuolto osana oppilashuoltoa

Esiopetusikäisen terveydenhuolto

Esiopetusikäisten lasten terveydenhuolto toteutetaan lastenneuvolassa. Lastenneuvolan tehtävänä on lasten ja perheiden terveyden edistäminen sekä sairauksien ennaltaehkäiseminen ja varhainen toteaminen. Tavoitteena on kokonaisvaltainen lapsen psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen kehityksen ja oppimisvalmiuksien seuranta sekä lapsen ja vanhempien välisen kiintymyssuhteen tukeminen.

Neuvolatoiminnan työmuotoina ovat terveystarkastukset ja niihin liittyvät keskustelut, tutkimukset ja rokotukset. Tarvittaessa lapsi ohjataan tarkempiin tutkimuksiin terveyskeskukseen tai erikoissairaanhoitoon.

Paimion ja Sauvon lastenneuvoloissa toimii säännöllisesti kokoontuva lastenneuvolatyöryhmä, jonka jäseniä ovat terveydenhoitajat, neuvolan lääkärit, avopediatri, psykologi, puheterapeutti, fysioterapeutti ja toimintaterapeutti. Lastenneuvolan henkilöstö tekee tiivistä yhteistyötä perheiden ja varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Lisäksi lastenneuvola tekee tarvittaessa yhteistyötä sosiaalitoimen henkilöstön, perheneuvolan ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuolto on maksutonta perusterveydenhuollon ennaltaehkäisevää palvelua, jota on saatavilla pääsääntöisesti koulupäivien aikana koululta tai sen välittömästä läheisyydestä. Kouluterveydenhuollon työtä ohjaa terveydenhuollon lainsäädäntö.

Kouluterveydenhuollon tavoitteena on kouluyhteisön hyvinvoinnin ja oppilaiden terveyden edistäminen, sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä oppilaiden, oppilashuollon muun henkilöstön, opettajien ja vanhempien kanssa. Terveydenhoitajan ja lääkärin tehtävät voivat liittyä koulu- ja opiskeluyhteisöön, yksittäiseen oppilaaseen ja opiskelijaan tai moniammatilliseen yhteistyöhön koulussa ja oppilaitoksessa tai laajemmin kunnassa ja palvelujärjestelmässä.

Kouluterveydenhuoltoon kuuluu:

- lapsen ja nuoren terveen kasvun ja kehityksen tukeminen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen; vuosittaiset terveystarkastukset, jotka 1., 5. ja 8. vuosiluokilla ovat laajoja
- yksilöllisten tarpeiden mukaiset käynnit, terveyskasvatukseen keskittyvät tunnit, oppilaskohtaiset neuvottelut ja rokotukset, koko perheen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen

- oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen sekä pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen.
- kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta
- Pienet hoitotoimenpiteet (esim. tikkien poisto)
- Äkillinen sairastuminen koulupäivän aikana ja ensiapu koulutapaturman sattuessa
- suun terveydenhuolto
- oppilaan terveydentilan toteamista varten tehtävät tarpeelliset erikoistutkimukset

Laajoihin terveystarkastuksiin kutsutaan mukaan huoltajat. Paimion–Sauvon kansanterveyskuntayhtymän alaisessa kouluterveydenhuollossa on sovittu yhdistettäväksi seitsemännen ja kahdeksannen vuosiluokan terveystarkastukset laajaksi kokonaisuudeksi. Laajassa terveystarkastuksessa terveydenhoitaja ja lääkäri arvioivat yhdessä oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi koko perheen hyvinvointia. Tarkastukseen sisältyy esitietolomake ja vanhempien haastattelu. Kouluterveydenhuoltoon ei sisälly sairaanhoitoa lukuun ottamatta koulussa äkillisesti tapahtunutta sairastumista sekä koulupäivän aikana tai koulumatkalla tapahtunutta tapaturman hoitoa.

Psykiatrinen sairaanhoitaja

Psykiatrinen sairaanhoitaja aloitti keväällä 2021, osana terveydenhuollon ammattihenkilöstä, työskentelyn Vistan- ja Sauvon yhtenäiskouluissa. Molemmissa yksiköissä psykiatrisen sairaanhoitajan resurssi on kohdennettu yläkoululaisiin. Keväisin myös alakoulun kuudesluokkalaiset voivat hakeutua psykiatrisen sairaanhoitajan palveluihin.

Psykiatrisen sairaanhoitajan työn tavoitteena on tuoda nuorten tarvitsema apu heidän kasvuympäristöönsä helposti tavoitettavana ja ketteränä palveluna. Hän toimii tiiviissä yhteistyössä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajien ja lääkäreiden kanssa. Koulussa yhteistyötä tehdään terveydenhuollon lisäksi erityisesti kuraattorien ja koulupsykologien kanssa. Psykiatriselle sairaanhoitajalle hakeudutaan oppilashuollon henkilöstön ohjaamana. Oppilaiden on myös mahdollista asioida oma-aloitteisesti tai vanhemman lähettämänä psykiatrisen sairaanhoitajan luona. Psykiatrinen sairaanhoitaja tekee pääsääntöisesti yksilökohtaista työtä. Vastaanotolla on käytössä muun muassa ratkaisukeskeisen lyhytterapian- ja kognitiivisen käyttäytymisterapian menetelmät. Psykiatrinen sairaanhoitaja osallistuu kouluyhteisön kokouksiin ja yksilökohtaisiin neuvotteluihin aina tarvittaessa ja hän pystyy tarvittaessa myös konsultoimaan erikoissairaanhoidon palveluita ja olemaan myös eteenpäin ohjauksissa mukana ensimmäisellä tapaamisella.

Psykiatrinen sairaanhoitaja tarjoaa matalan kynnyksen tukea erilaisiin koulunkäynnin haasteisiin, mielialaoireiluun, pelkotiloihin, jännittämiseen, itsetunnon ja identiteetin pulmiin, käytösongelmiin sekä tunnetaitoihin ja itsesäätelyyn liittyen.

Koululaisten kuntoutustyöryhmä

Kouluterveydenhuollon piiriin kuuluvien lasten ja nuorten kuntoutusasioiden käsittelyä varten on oma työryhmä. Koululaisten kuntoutustyöryhmässä käsitellään paimiolaisten ja sauvolaisten peruskoululaisten kuntoutusasioita. Tarkoituksena on monialaisena ryhmänä koordinoida ja suunnitella sopivaa kuntoutusta. Työryhmä kokoontuu noin kerran kuukaudessa ja sen jäseninä

toimivat terveydenhoitaja, koululääkäri, avopediatri, psykologi, kuraattori, fysioterapeutti ja toimintaterapeutti. Kouluterveydenhuollon henkilöstö tekee tiivistä yhteistyötä perheiden ja opettajien kanssa. Lisäksi yhteistyötä tehdään tarpeen mukaan sosiaalitoimen henkilöstön, perheneuvolan ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Kuntoutustyöryhmään tuotavan lapsen asian käsittelyä varten pyydetään etukäteen lapsen vanhempien/huoltajan kirjallinen suostumus.

Suun terveydenhuolto

Oppilaat kutsutaan suun terveystarkastukseen Varsinais-Suomen yhteisen kutsujärjestelmän mukaisesti.

Hammaslääkäri tarkastaa 1. -luokkalaiset ja 5. -luokkalaiset. Suuhygienistille kutsun saavat 8.-luokkalaiset ja 16-17 -vuotiaat. Tarvittaessa potilas ohjataan hammaslääkärille/suuhygienistille/oikojahammaslääkärille lisätutkimuksia ja hoitoa varten. Jokainen nuori ja lapsi jaetaan tarkastuksen perusteella terve-, teho- tai stoppi -ryhmään. Ryhmät ja niiden kriteerit ovat käytössä koko Varsinais-Suomessa ja niiden perusteella määritetään määräaikaistarkastusten välissä tapahtuvat käynnit eli jokaiselle potilaalle laaditaan oma hoitosuunnitelma. Käytännössä terveryhmäläiselle riittää usein kutsujärjestelmän mukaiset tarkastukset ja teho- ja stoppi -ryhmäläisillä omahoitoa tukevia käyntejä (esim. harjauskoulu) voi olla useita vuodessa. Tavoitteena on kohdentaa palveluita mahdollisimman hyvin niitä tarvitseville lapsille ja nuorille.

Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuolto on Paimion lukiolla, ammattiopisto Livian Maaseutuopistolla (Paimion toimipiste) sekä Varsinais-Suomen kansanopistolla osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaista opiskeluhuoltoa sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista opiskelijahuoltoa. Opiskeluterveydenhuoltoa säätelevät ensisijaisesti terveydenhuoltolaki ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta.

Keskeinen toimintaa ohjaava periaate on opiskelijoiden osallisuus. Opiskelijalla on mahdollisuus osallistua itseään koskevaan terveyden edistämisen ja hoidon päätöksentekoon.

Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu

- opiskelijoiden terveyden ja opiskelukyvyn seuranta ja edistäminen. Ensimmäisen opiskeluvuoden aikana on terveydenhoitajan tekemä terveystarkastus ja toisena vuonna lääkärintarkastus. Terveystarkastuksissa arvioidaan monipuolisesti opiskelijan terveyden ja hyvinvoinnin osa-alueita sekä ohjataan yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Opiskelijan terveydentilaa arvioidaan erityisesti opinnoissa selviytymisen sekä ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien alaan liittyvien terveydellisten vaatimusten ja riskien näkökulmasta. Lisäksi kutsuntaikäisille tehdään terveystarkastus.
- opiskelijan erityisen tuen tai tutkimuksen tarpeen varhainen tunnistaminen, opiskelijan tukeminen yksilöllisen tarpeen mukaisilla seurantakäynneillä sekä ohjaaminen tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon.

- terveydenhoitopalvelujen ja sairaanhoidon palveluneuvonta mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen sekä suun terveydenhuolto.
- terveellisyyden ja turvallisuuden opiskeluympäristön edistäminen sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin tukeminen. Opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitaja osallistuu yhteistyössä muiden tahojen kanssa kouluyhteisön ja ympäristön terveellisyyden sekä turvallisuuden tarkastuksiin.

Avopediatri

Paimio-Sauvon alueella toimii osa-aikaisesti myös Tyksin Lastenklinikan erikoislääkäri, jalkautuva lastenlääkäri eli avopediatri. Avopediatrin vastaanotolle ohjaudutaan tavallisesti koululääkärin, terveyskeskuslääkärin tai koulupsykologin konsultaation kautta. Toiminnan kohteena ovat lapset ja nuoret, joiden ongelmat ovat avohoidon pediatrian, lastenneurologian ja lastenpsykiatrian rajapinnassa.

IV OSALLISUUDEN TOTEUTUMINEN OPPILASHUOLLOSSA

4.1 Esiopetuksessa

Lasta kuullaan häntä koskevissa asioissa ikä ja kehitysvaihe huomioiden. Esiopetuksessa huoltaja edustaa yleensä lasta oppilashuoltoon liittyvissä asioissa. Lapsi otetaan mukaan tapaamisiin silloin, kun se on lapsen tilanteessa tarkoituksenmukaista.

Yleisellä tasolla lasten mielipiteitä, tarpeita, toiveita ja ideoita kuullaan ja selvitetään

- havainnoimalla lasten toimintaa ja ryhmässä esille nousevia ilmiöitä
- kuuntelemalla yksittäisen lapsen ajatuksia ja toiveita
- keskustelemalla lasten kanssa ryhmässä
- ottamalla vastaan huoltajien kautta lasten esille tuomia asioita

Saatu tieto kootaan yhteen ja sitä hyödynnetään yhteisöllisessä oppilashuollossa. Lapsia voidaan myös pyytää kuultavaksi yhteisöllisen oppilashuollon tapaamisiin.

Huoltajia tiedotetaan oppilashuollon palveluista. Vanhempainilloissa huoltajien kanssaan keskustellaan oppilashuollosta yhteisesti. Heitä kannustetaan tuomaan esille havaintojaan, mielipiteitään ja toiveitaan esiopetuksen toimintaan ja lasten hyvinvointiin liittyvistä asioista. Syksyn vanhempainillassa huoltajia pyydetään valitsemaan keskuudestaan edustaja yhteisölliseen oppilashuoltoryhmään. Lisäksi perheille tarjotaan mahdollisuuksia (teemallisiin) vertaistapaamisiin päiväkodissa. Lapsikohtaisissa keskusteluissa jokaisen huoltajan kanssa keskustellaan lapsen hyvinvoinnista ja siihen liittyvistä tarpeista, toiveista ja mahdollisista toimenpiteistä.

4.2 Perusopetuksessa

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä. Oppilashuolto luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaiden osallisuus

Hyvinvointia tukeva kouluarki on mahdollista vain, jos kaikkia siihen vaikuttavia osapuolia aidosti kuullaan. Oppilaiden ja heidän huoltajiensa mielipiteet ja ideat tulevat parhaiten huomioiduiksi, kun he osallistuvat koulun järjestämiin tilaisuuksiin sekä yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän työskentelyyn koulun henkilökunnan ja oppilashuollon ammattilaisten rinnalla. Yhteisöllinen työ kouluviihtyvyyden kehittämiseksi sekä avoimen ja kunnioittavan ilmapiirin luomiseksi kuuluu kaikille kouluyhteisön jäsenille. Oppilaiden ja heidän huoltajiensa mahdollisuus vaikuttaa koulun toimintakulttuuriin lisää keskinäistä luottamusta ja parantaa myös oppilaiden koulumotivaatiota. Oppilaiden osallistaminen kouluarjen tapahtumien ja toimintatapojen suunnitteluun ja toteuttamiseen parantaa yhteishenkeä ja koulussa viihtymistä. Osallisuutta lisäävät toimintatavat innostavat oppilaita. Yhdessä tekeminen lisää keskinäistä luottamusta, mikä mahdollistaa myös varhaisen puuttumisen ongelmatilanteissa.

”Kun innostun, niin onnistun – kun onnistun, niin innostun!” Mahdollisuus osallistua aidosti koulun arjen toiminnan ja kouluviihtyvyyden suunnitteluun sekä toteuttamiseen innostaa oppilaita ja kannustaa myös aktiivisuuteen tulevaisuudessa. Lapsen oikeus osallisuuteen kaikissa häntä koskevissa asioissa on suojattu erittäin vahvasti lainsäädännöllä. Kokemus siitä, että saa olla määrittämässä, toteuttamassa ja arvioimassa esimerkiksi kouluun liittyviä asioita, lisää koulumotivaatiota ja lujittaa itseluottamusta. Kun oppilaat saavat aidosti vaikuttaa koulun toimintakulttuuriin ja itseään koskeviin päätöksiin, he saavat samalla harjoitusta yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja he kasvavat aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi.

Koulun aikuisten tehtävänä on luoda kouluun rakenteita, joiden kautta oppilaat saavat mielipiteensä ja toiveensa kuuluviin. Jo alakoululaiset osallistuvat oppilaskunnan toimintaan. He voivat hakeutua oppilaskunnan hallituksen jäseneksi tai valita sinne jäsenen omasta luokastaan. Näin

oppilaat saavat kuuluviin omat ideansa ja mielipiteensä. Yläkoulun 9. luokkalaiset oppilaat voivat hakea tukioppilaaksi eli tutoriksi ja henkiseksi tueksi uusille yläkouluun siirtyville oppilaille. Tukioppilaiden ansiosta uudet oppilaat tuntevat olonsa turvallisemmaksi ja kokevat itsensä tervetulleiksi yhteisön jäseniksi.

Kummioppilastoiminta tukee alakoulun oppilaiden osallisuutta ja kouluviihtyvyyttä. Kummioppilaat ovat yleensä 5.–6.-luokkalaisia, jotka auttavat ensimmäisen luokan oppilaita tutustumaan kouluun ja luokkatovereihin. Tavoitteena on luoda kouluun yhteisöllisyyttä ja edistää uusien oppilaiden turvallista koulun alkua ehkäisemällä kiusaamista ja yksinäisyyttä. Lapsen ensimmäinen kouluvuosi luo pohjaa koko kouluajalle. Kummioppilaat voivat lukuvuoden aikana esimerkiksi osallistua yhteisille oppitunneille ekaluokkalaisten kanssa ja järjestää heille erilaisia välituntileikkejä, retkiä, juhlia ja askarteluhetkiä. Kummioppilaat saavat tehtäväänsä perehdytyksen.

Hakeutumalla turvakaveriksi eli toimimalla pienempien oppilaiden turvana ja leikittäjänä esim. välitunneilla voi oppilas kokea auttamisen iloa ja kehittää sosiaalisia taitojaan. Kummioppilaat pääsevät kokemaan innostavia hetkiä alkuopetuksen oppilaiden kanssa ja toimivat samalla heidän kuuntelijoinaan ja esikuvinaan. Samalla pienet oppilaat saavat tarvitsemaansa huolenpitoa ja tukea.

Yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän kokouksissa oppilaiden osallisuus on erityisen merkittävää. Oppilaskunnan jäsenten, tukioppilaiden ja turvakaverien kautta voivat oppilaat tuoda kokouksiin ehdottamiaan teemoja, ideoita ja arjen sujumista helpottavia parannusehdotuksia. Päätösten tekeminen yhdessä ikätoverien ja opettajien kanssa kannustaa oppilasta osallisuuteen ja opettaa vastuuntuntoisuuteen.

Joskus koulussa syntyy oppilaiden välillä pieniä erimielisyyksiä, kuten satunnaista nimittelyä tai sanaharkkaa, joiden selvittely ei välttämättä kaipaa koulun aikuisen puuttumista asiaan. Tällöin koulussa käytetään VERSO-sovittelua, jonka suorittavat tehtävään koulutetut oppilaat. Sovittelijaksi voivat oppilaat hakeutua oman kiinnostuksensa mukaan. Oppilaiden keskinäinen sovittelu on koettu tehokkaaksi tavaksi kehittää oppilaiden taitoa selvittää asiat puhumalla ja lisätä keskinäistä luottamusta.

Huoltajien osallisuus

Huoltajien tärkeä tehtävä on kulkea lapsen rinnalla sekä arkielämässä että hänen koulupolkunsa eri vaiheissa. Huoltajalla on myös ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Kouluyhteisön aikuisten tehtävänä on järjestää opetus lapsen edellytysten mukaiseksi sekä tukea huoltajaa lapsen kasvatustyössä. Kodin ja koulun yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus, avoimuus ja keskinäinen kunnioitus. Huoltajien on tärkeää kokea tulevansa kuulluksi, kun oman lapsen hyvinvointia, oppimista ja mahdollista tukea koskevia päätöksiä suunnitellaan ja/tai tehdään.

Lainsäädännön mukaan huoltajien mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä monipuolista viestintää esimerkiksi Wilman kautta. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yksilö- että yhteisötasolla.

Huoltajille tarjotaan aina lukuvuoden alussa tietoa oppilashuollon henkilöstön toiminnasta ja työnkuvasta. Heille jaetaan ajantasaiset yhteystiedot sekä kannustetaan ottamaan yhteyttä matalalla kynnyksellä, jos omasta lapsesta tai nuoresta herää huoli. Oppilashuollon henkilöstön esittäytyminen huoltajille esimerkiksi vanhempainilloissa helpottavat yhteydenottoa ja vaikeankin asian puheeksi ottamista.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja kannustetaan vanhempainyhdistystoimintaan. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

Kodin ja koulun yhteistyötä vahvistetaan yksilötasolla muun muassa kehitys- ja arviointikeskusteluissa, yksilökohtaisissa vanhempainvarteissa sekä oppilaan henkilökohtaisen tuen järjestämistä koskevissa tapaamisissa. Vanhempainiltojen lisäksi huoltajat ovat tervetulleita osallistumaan myös koulun juhliin, retkiin ja muihin tapahtumiin.

Huolen herätessä kutsutaan koolle huoltajien toiveita kuunnellen yksilökohtainen moniammatillinen oppilashuoltoryhmä, joka suunnittelee yhteistyössä huoltajan/ huoltajien ja oppilaan kanssa hänelle tarvittavaa yksilöllistä tukea. Koulussa toimivaan laajennettuun yhteisölliseen oppilashuoltoryhmään kutsutaan aina mukaan myös huoltajien edustajia kehittämään kouluviihtyvyyttä ja lujittamaan yhteisöllistä hyvinvointia.

4.3 Lukiokoulutuksessa

Opiskelijoiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen otetaan huomioon kaikessa opiskeluhuollon suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Opiskelijakunnan hallitus ja tutorit ovat tärkeä väylä opiskelijoiden äänen kuuluville nostajina. Yhteisöllisiin opiskeluhuollon kokouksiin kutsutaan mukaan sekä opiskelijoita, että huoltajia. Lukiossa toimii vanhempainyhdistys. Opiskelijat ovat mukana suunnittelemassa mm. erilaisia teemapäiviä ja toteuttamassa uusien lukiolaisten ryhmäytystuokioita.

Opiskelijoiden hyvinvointia seurataan kouluterveyskyselyiden ja opintokamu -kyselyiden avulla ja tuloksia läpikäydään ja niistä tiedotetaan opiskelijoita sekä huoltajia. Kyselyiden kautta saadun informaation on tärkeä suunnata myös opiskeluhuollollista työtä ja opiskelijat sekä huoltajat kutsutaan mukaan kyselyiden kautta saadun informaation jatkojalostukseen ja toimintojen suunnitteluun. Säännölliset vanhempainillat antavat huoltajille mahdollisuuden kuulla koulun käytänteistä, antaa mielipiteitä toimintatapoihin ja tutustua koulun henkilökuntaan mukaan lukien opiskeluhuollon ammattilaiset.

V YHTEISTYÖTAHOJEN PALVELUT

5.1.Paimion ja Sauvon Perheneuvola

Marraskuun 2021 on aloittanut toimintansa Paimion ja Sauvon oma perheneuvola osana Paimion–Sauvon kansanterveyskuntayhtymän palveluja. Aiemmin perheneuvolan palvelut on sauvolaisten ja paimiolaisten osalta ostettu Kaarinan kasvatus- ja perheneuvolasta. Oman perheneuvolan käynnistymisen myötä toivotaan palvelujen löytävän aiempaa paremmin käyttäjänsä ja pystyvän joustavammin ja kattavammin vastaamaan kuntalaisten tarpeisiin.

Paimion ja Sauvon Perheneuvola

YHTEYSTIEDOT

perheneuvola@paimio.fi

Osoite:
Vistan puukoulu
Vistantie 31, 21530 Paimio

Perheneuvola tapaa perheitä myös Sauvossa.

Perheneuvola on tarkoitettu sauvolaisille ja paimiolaisille 0-17 -vuotiaille lapsille ja nuorille perheineen. Perheneuvolasta saa apua lapsen tai nuoren kehitykseen sekä kasvatukseen ja vanhemmuuteen liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi apua voi hakea perheen vuorovaikutukseen sekä lasta/nuorta tai perhettä kohdanneisiin kriiseihin.

Paimion ja Sauvon perheneuvolassa työskentelee tiiminä psykologi, psykiatrinen sairaanhoitaja sekä sosiaalityöntekijä. Lisäksi osana tiimiä toimii konsultoiva lastenpsykiatri. Perheneuvolassa palvelut ja hoito suunnitellaan ja toteutetaan arvioinnin jälkeen kunkin perheen tarpeet huomioiden. Asiakkaaksi ohjaudutaan joko itse yhteyttä ottamalla tai esimerkiksi muiden lasten-, nuorten- ja perheiden parissa toimivien ammattialisten ohjaamana.

5.2 Erikoissairaanhoidon psykiatriset palvelut lapsille ja nuorille

Lastenpsykiatrian työryhmä

Kaarinan lastenpsykiatrian työryhmä tutkii ja hoitaa alle 13-vuotiaita lastenpsykiatrista erikoissairaanhoitoa tarvitsevia lapsia sekä heidän perheitään. Hoitoon ohjautumisen yleisimmät syyt ovat masennus, käytöshäiriöt, puhumattomuus, psykososiaaliset ongelmat, koulupelko ja neuropsykiatriset oireet. Kaarinan lastenpsykiatrian työryhmän palvelut on tarkoitettu Kaarinan, Paimion, Sauvon ja Paraisten asukkaille.

Lastenpsykiatrian työryhmä
YHTEYSTIEDOT
p. 02 313 1421

Osoite:
Tyks kantasairaala
Rakennus 10, 1. krs
(Kiinamyllynkatu 4–8)
PL 52, 20521 Turku

Hoitoon ohjaudutaan lääkärin tekemällä lähetteellä ja palvelut ovat perheille maksuttomia. Lastenpsykiatrian työryhmän tavoitteena on tuoda lastenpsykiatriset palvelut lasten kasvu- ja kehitysympäristöihin. Konsultaatioiden ja jalkautuvan toiminnan avulla pyritään tukemaan lasten mielenterveystyön toimijoita perusterveydenhuollossa sekä koulu- ja sosiaalitoimessa.

Lastenpsykiatrinen tutkimus koostuu tilanteen arviosta ja mahdollisesti perhetutkimuksesta, yksilöpsykologisesta- tai lastenpsykiatrin yksilötutkimuksesta ja toimintaterapia-arviosta. Lastenpsykiatrinen polikliininen hoito voi sisältää muun muassa lapsen ja/tai vanhemman yksilökäyntejä, perheterapiaa, perhehoitopäiviä, kotihoitoa, toimintaterapiaa, ryhmätoimintaa ja lääkehoitoa. Lapsen kuntoutussuunnitelman laatiminen ja/tai kuntoutuksen kuuluu myös lastenpsykiatrian työryhmän työnkuvaan.

Lastenpsykiatrialla työskentelee moniammatillinen työryhmä, johon kuuluvat lääkäri, psykologi ja sairaanhoitajia. Tarpeen mukaan myös toimintaterapeutti osallistuu lasten arviointiin ja hoitoon. Lastenpsykiatria tekee myös yhteistyötä Tyksin sisäisten erityistyöryhmien kanssa kuten esimerkiksi neuropsykiatria, pikkulapsipsykiatria ja lasten yleissairaalapsykiatria.

Nuorisopsykiatrian työryhmä

Tyksin nuorisopsykiatrian Kaarinan työryhmässä hoidetaan mielenterveysongelmista kärsiviä nuoria ja heidän perheitään. Kaarinan nuorisopsykiatrian työryhmän palveluiden piiriin kuuluvat Kaarina, Paimio, Piikkiö ja Sauvo.

Nuorisopsykiatrian työryhmä
YHTEYSTIEDOT
p. 02 313 8130

Osoite:
Kiesikatu 8, 2. krs
20780 Kaarina

Työryhmän palvelut on tarkoitettu muun muassa silloin, kun nuorella on vakavia masennus- tai ahdistuneisuusoireita, itsetuhoisuutta tai syömishäiriöön viittaavia oireita. Nuorisopsykiatrian työryhmän arvio tilanteesta voi olla tarpeen myös, jos nuoren toimintakyky on voimakkaasti alentunut, tai hänen käytöksensä on muuttunut selvästi erilaiseksi, kuin muiden saman ikäisten käytös.

Nuorisopsykiatrian työryhmä ottaa vastaan lähetteitä 13–18-vuotiaista nuorista, sekä 19-vuotiaista silloin, kun heidän edellisestä hoidostaan Tyksin nuorisopsykiatrialla on alle vuosi aikaa. Hoitosuhde nuorisopsykiatrialla päättyy yleensä viimeistään, kun nuori täyttää 20 vuotta.

Lähetteeseen vastataan kirjallisesti ja nuorelle järjestetään ensikäyntiaika. Ensikäynnillä tilanne käydään tarkemmin läpi ja laaditaan alustava suunnitelma tutkimusjakson tai hoidon aloittamisesta. Hoito on yksilöllistä, eli se on suunniteltu vastaamaan kunkin nuoren ja perheen tarpeita. Hoitavia henkilöitä sitoo vaitiolovelvollisuus ja käynnit ovat maksuttomia.

Ilman lähetettä on myös mahdollista saada nuorisopsykiatrian työryhmältä matalalla kynnyksellä konsultaatioapua. Kiireellisissä tapauksissa nuoret ohjataan lääkärin lähetteellä nuorisopsykiatrian osastolle.

5.3 Nuorisopalvelut

Sauvon kunnan nuorisotoimen ja Paimion kaupungin nuorisopalveluiden tavoitteena on lasten ja nuorten aktivointi ja heidän sosiaalinen vahvistamisensa. Lapsia ja nuoria kannustetaan terveellisiin elämäntapoihin ja kiinnitetään huomioita varhaiseen puuttumiseen. Tavoitteisiin on pyritty vastamaan monipuolisen vapaa-ajantoimintojen tarjoamisen ja monialaisen yhteistyön kautta.

Nuorisotyö sisältää Paimiossa nuorisotalo Tillintuvan avointa nuorisotoimintaa ala- ja yläkouluikäisille, leiri- ja retkitoimintaa, teemallisia nuorisotapahtumia, välkkäkahvilatoimintaa yläkoulussa ja lukiossa, tukioppilastoimintaa, ryhmäyttämispäiviä, nuorisovaltuustotoimintaa ja nuorisotiedotusta sekä työskentelyä sosiaalisessa mediassa. Perusnuorisotyö mahdollistaa nuorille toimintaa, osallisuutta, yhteisöllisyyttä, ohjausta sekä turvallisen toimintaympäristön itsensä ilmaisemiseen. Yhteistyötä tehdään yli hallinto- ja kuntarajojen.

Sauvossa ja Paimiossa nuorisotyötä tehdään myös kouluilla. Koulunuorisotyö on ennaltaehkäisevää ja yhteisöllisyyttä tukevaa työtä. Kyseessä on nuorisotyön muoto, jossa nuorisotyöntekijä on kiinteä osa koulun viikoittaista arkea. Nuorisotyöntekijän työtehtäviin kuuluu muun muassa yhteisöllisyyteen kasvattaminen, kiusaamisen ehkäiseminen ja kouluviihtyvyyden parantaminen sekä niihin liittyvät työmenetelmät.

Etsivä nuorisotyö

Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jonka tavoitteena on tavoittaa palveluiden ulkopuolelle jääneet nuoret. Etsivä nuorisotyöntekijä etsii yhdessä nuoren kanssa ratkaisuja ongelmiin ja kysymyksiin sekä tarjoaa tukea eri elämän vaiheissa, esim. koulutus- ja työllistymispoluissa. Etsivä nuorisotyöntekijä ohjaa ja tukee nuorta arjen hallinnassa, antaa apua tulevaisuuden suunnittelussa sekä käy luottamuksellisia keskusteluja nuoren kanssa.

Etsivä nuorisotyö
YHTEYSTIEDOT
p. 050 3480915

Osoite:
NuortenTupa,
Kirjakuja 4, Paimio

Etsivän nuorisotyön kohderyhmänä ovat paimiolaiset ja sauvolaiset 16-29-vuotiaat nuoret, jotka ovat jääneet koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolelle. Etsivää nuorisotyötä toteutetaan yksilöohjauksena, esim. kotikäynneillä, kenttätyönä ja työskentelynä sosiaalisessa mediassa (mm. fb-nettipäivystys). Tiedot nuoresta, josta on huoli, tulevat eri viranomaisilta lähetteenä sähköpostiin etsivat@paimio.fi. Myös nuoren vanhemmat, lähipiiri tai nuori itse voi olla yhteydessä etsivään nuorisotyöntekijään. Syksyllä 2021 on etsivän nuorisotyön käyttöön tulossa uusi yhteydenottojärjestelmä, jonka tavoitteena on erityisesti tehostaa viranomaisten välistä yhteistyötä nuorten

tukemisessa niin, että se on myös tietoturvallista. Viranomainen voi välittää etsivälle nuorisotyölle nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot ja samalla viranomaisen on kerrottava nuorelle yhteydenottopyynnön tekemisestä.

Oppivelvollisuusiän laajentumisen myötä etsivän nuorisotyöntekijän palvelut ovat edelleen tarjolla myös alle 18 -vuotiaille nuorille ja apua saa monissa arkeen liittyvissä kysymyksissä. Etsivän nuorisotyön palvelut ovat nuorelle vapaaehtoisia.

Pajatoiminta

NuortenTuvan pajatoiminnan kohderyhmänä ovat 16-29-vuotiaat paimiolaiset ja sauvolaiset nuoret, jotka ovat jääneet koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolelle. Pajatoiminta on pienryhmätoimintaa, joka koostuu mm. kädentaidoista, liikunnasta ja kulttuurista sekä työnhakuun ja opiskeluun liittyvistä asioista. NuortenTuvalla opitaan toimimaan ryhmässä sekä panostetaan elämän- ja arjenhallintaan. Jokaisen on mahdollista myös itse vaikuttaa oman pajajaksonsa sisältöön omien kiinnostustensa ja vahvuuksiensa mukaan. Pajajakson kesto on minimissään kolme kuukautta ja sitä voidaan jatkaa nuoren tarpeen mukaan. Pajatoiminta pyörii non stop - periaatteella ja toimintaan pääsee mukaan viranomaisyhteistyön kautta (TE-palvelut).

Pajatoiminta
YHTEYSTIEDOT
p. 050 3481845

Osoite:
NuortenTupa,
Kirjakuja 4, Paimio

Oppivelvollisuusiän laajentumisen myötä alle 18 -vuotiaille nuorille on tarjolla NuortenTuvan avoimet palvelut. Jatkossa varsinainen pajatoiminta on suunnattu yli 18 -vuotiaille, koska NuortenTuvan toimintaa ei ole opinnollistettu.

Paimion kaupungin nuorisopalveluiden toimintaa järjestää kaksi nuoriso-ohjaajaa, etsivä nuorisotyöntekijä ja pajaohjaaja ja toiminnasta vastaa vapaa-aikatoimen päällikkö. Sauvossa toimintaa järjestää nuoriso-ohjaaja.

5.4 Perhe- ja sosiaalipalvelut

Sosiaalihuollon palvelut jaetaan seitsemään palvelutehtävään: iäkkäiden palvelut, lapsiperheiden palvelut, lastensuojelu, perheoikeudelliset palvelut, päihdehuolto, työikäisten palvelut ja vammaispalvelut.

Sosiaalipäivystys

Paimion sosiaalitoimessa tehdään virka-aikaista sosiaalipäivystystä (arkisin 8-16 ja perjantaisin/pyhien aattoina 8-15) p. 02- 474 5237. Hätätilanteissa tulee aina ottaa ensisijaisesti yhteyttä hätänumeroon 112. Virka-ajan sosiaalipäivystys toteutetaan sosiaalitoimen työryhmän toimesta. Sosiaalipäivystyksestä toteutetaan akuutit sosiaalityön tehtävät. Lisäksi yhteistyökumppanit voivat konsultoida virka-ajan sosiaalipäivystyksen työntekijää. Sosiaalipäivystäjä vastaanottaa ja kirjaa saapuneet lastensuojeluilmoitukset/ yhteydenotot.

Lastensuojeluilmoitus ja ilmoitusvelvollisuus

Ammattihenkilöt (Sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisitoimen ja seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt sekä muun sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tai turvapaikan hakijoiden vastaanottotoimintaa tai hätäkeskustoimintaa taikka koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön palveluksessa olevat henkilöt ja terveydenhuollon ammattihenkilöt) ovat velvollisia viipymättä tekemään lastensuojeluilmoituksen, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon tai huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttävät lastensuojelun tarpeen selvittämistä. (LsL 417/2007.)

Ammattihenkilöiden on tehtävä lastensuojeluilmoitus itse ja omalla nimellään. Ilmoitusvelvollisuutta ei ole mahdollista siirtää toiselle. Lastensuojeluilmoitus toivotaan tehtävän kirjallisesti mieluiten sähköisellä lomakkeella.

Ilmoitusvelvollisen on tehtävä ilmoitus myös poliisille, mikäli hän on saanut työtehtävissään tietää tietoja, joiden perusteella voidaan epäillä lapseen kohdistuvaa a) rikoslain 20 §:n seksuaalirikoksena rangaistavaksi määrättyä tekoa tai b) henkeen tai terveyteen kohdistuvaa rikosta, jos sen enimmäisrangaistus on vähintään 2 vuotta vankeutta. Ilmoitusvelvollisen on muistettava tehdä asiasta myös lastensuojeluilmoitus. Epäselvissä tilanteissa voi konsultoida sosiaalipäivystystä, joka voi selvittää poliisin kanssa poliisille tehtävän ilmoituksen velvollisuutta (eli sitä täyttyykö vaatimus enimmäisrangaistuksesta).

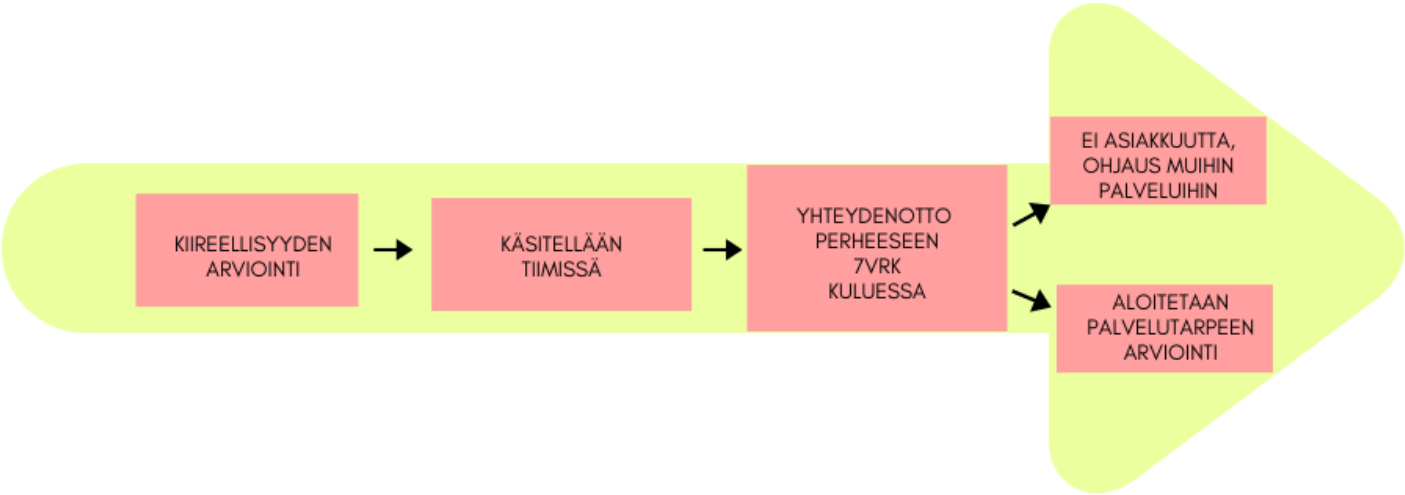

Kuvio 11. Prosessin eteneminen lastensuojeluilmoituksen teon jälkeen.

Lapsiperheiden palvelut

Lapsiperheiden palveluiden tarkoituksena on tukea lapsiperheitä ja vanhemmuutta, edistää perheiden omaa toimintakykyä sekä edistää lapsen yksilöllistä kasvua ja myönteistä kehitystä. Lapsiperhepalvelut ovat sosiaalihuoltolain mukaista palvelua.

Perhe- ja sosiaalipalveluiden
OHJAUSTA JA NEUVONTAA
arkisin maanantaisin, tiistaisin ja torstaisin klo 9.00 -15.00
puh. 02 4745 127

Lastensuojeluilmoituksen tai yhteydenoton jälkeen sosiaalitoimessa selvitetään perheen tilannetta ja aloitetaan mahdollisesti palvelutarpeen arviointi etenkin uusille asiakkaille. Palvelutarpeen arvioinnin tavoitteena on yhdessä lapsen ja perheen sekä mahdolli-

sesti muun verkoston kanssa selvittää lapsen ja perheen tuen tarvetta. Periaatteena on kutsua aloituspalaveriin mukaan ilmoituksen tehneen tahon edustaja. Palvelutarpeen arvioinnin on kokonaisuudessaan valmistuttava kolmessa kuukaudessa vireille tulosta. Palvelutarpeen arvioinnin jälkeen palvelu voi jatkua sosiaalihuollon asiakkuudessa, asiakkuus voi alkaa lastensuojelussa tai asiakkuus voidaan päättää.

Sosiaalihuoltolain mukaisessa asiakkuudessa lasta ja perhettä voidaan tukea erilaisin palveluin, joiden tarvetta tarkastellaan säännöllisin määräajoin. Sosiaalihuoltolain mukaisten asiakkaiden vastuutyöntekijöinä voivat toimia joko sosiaaliohjaajat tai sosiaalityöntekijät.

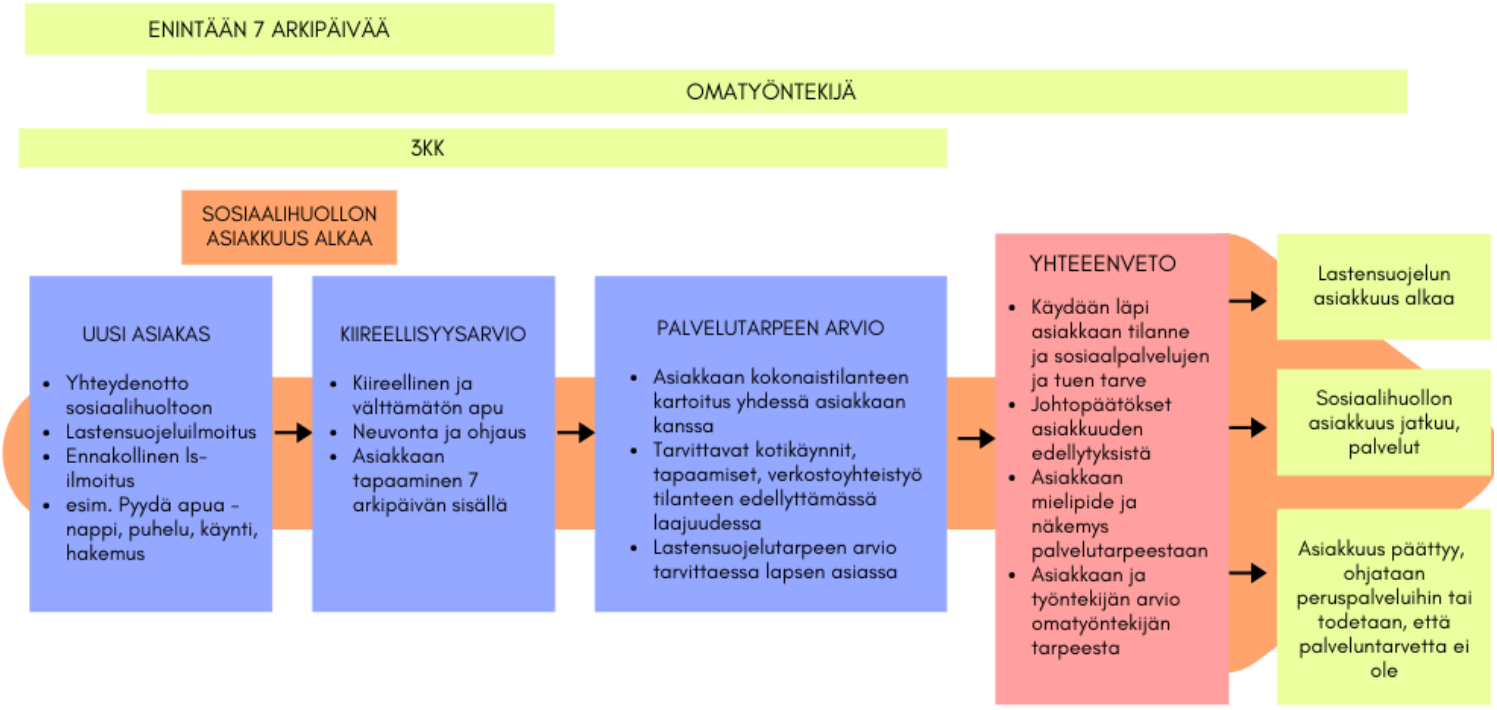

Kuvio 12. Palvelutarpeen arvioinnin prosessi.

Lastensuojelu

Lastensuojelun tavoitteena on turvata erityistä suojelua ja huolenpitoa tarvitsevien lasten ja nuorten oikeus turvalliseen kasvuympäristöön sekä tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen. Ensisijainen vastuu lapsesta on vanhemmilla ja muilla huoltajilla, mutta viranomaisten tehtävänä on tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Lastensuojelu koostuu lapsi- ja perhekohtaisesta lastensuojelusta sekä ennaltaehkäisevästä lastensuojelusta. Ennalta ehkäisevä lastensuojelu toteutetaan kunnan muiden palveluiden toimesta (esimerkiksi koulu, terveydenhuolto) eikä se vaadi lastensuojelun asiakkuutta.

Lastensuojelussa tavoitteellisen työn työvälineenä on asiakassuunnitelma, johon kirjataan työskentelyn tavoitteet. Lastensuojelu voidaan jakaa avohuoltoon, sijaishuoltoon ja jälkihuoltoon.

Avohuollossa perheelle tarjotaan erilaisia avohuollon tukitoimia tukemaan lapsen ja perheen arkea. Avohuollon tukitoimet ovat ensisijaisia. Viimesijaisena tukitoimena on huostaanotto ja sijaishuoltoon sijoittaminen.

Perheoikeudelliset palvelut

Perheoikeudelliset palvelut ovat keskitetty Turun perheoikeudelliseen yksikköön. Yksiköstä hoidetaan myös paimiolaisten lapsiperheiden huoltoon, tapaamisiin ja elatuksiin liittyvät asiat.

Taloudellinen tuki lapsiperhepalveluissa/ lastensuojelussa

Taloudellinen tuki esimerkiksi vaatteisiin tai harrastuksiin on harkinnanvaraista tukea. Pääsääntöisesti täydentävää toimeentulotukea myönnetään harkinnanvaraisesti hakijan tai perheen erityistilanteesta johtuviin menoihin. Täydentävää toimeentulotukea haettaessa tulee ensin hakea perustoimeentulotukea Kelasta, koska tukea ei voida myöntää ilman voimassaolevaa perustoimeentulotuen päätöstä.

Vaatteisiin ja harrastuksiin tukea voi kysyä myös esimerkiksi seurakunnan ja 3. sektorin järjestöjen kautta.

5.5 Seurakunta

Seurakunnan neljän korin malli kutsuu varhaiskasvatusta, kouluja ja oppilaitoksia monipuoliseen yhteistyöhön. Korien avulla kerrotaan yhteistyön tarkoituksesta ja ohjeista. Koreihin sisältyvät periaatteet perustuvat Opetushallituksen päivitettyihin ohjeisiin. Niillä pyritään takaamaan uskonnonvapauden toteutuminen niin varhaiskasvatuksessa, koulussa kuin oppilaitoksissakin. Sen vuoksi on hyvin tärkeää, että korit pidetään erillään toisistaan.

Paimion seurakunta
YHTEYSTIEDOT
p. 044 7373 500
(kirkkoherranvirasto)

Osoite:
Pyölintie 3
21530 Paimio

Kasvu ja hyvinvointi

- yhteisölähtöistä ja tasavertaista kumppanuutta
- ennaltaehkäisevän opiskeluhuollon ja työhyvinvoinnin tukemista
- varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitoksen omien hyvinvointisuunnitelmien mukaisesti
- uskontojen ja katsomusten kirjoa kunnioittaen
- Esim. ryhmäytykset, kerhot, perhe- ja kriisiyhteistyö, henkilökunnan virkistys

Yleissivistävä opetus

- paikallisen varhaiskasvatus- tai opetussuunnitelman mukaan
- seurakunta yhtenä oppimisympäristönä
- seurakunnan työntekijä oman alansa asiantuntijana tai katsomuskasvatuksen yhteistyökumppanina
- päiväkoti, koulu tai oppilaitos kantaa pedagogisen vastuun
- ei sisällä uskonnon harjoittamista
- Esim. kirkkorakennukset, kirkkovuosi

Perinteiset juhlat

- yhteisöllisyys ja kunnioittavan läsnäolon periaate
- uskontoon viittaavat juhlatraditiot ovat osa suomalaista kulttuuria
- voi sisältää yksittäisen virren
- ei ole uskonnon harjoittamista
- seurakunnan edustaja lähinnä kutsuvieraana
- Esim. lukukauden päätösjuhla

Uskonnolliset tilaisuudet

- uskonnon harjoittamista positiivisen uskonnonvapauden periaatteella
- yhdessä suunnitellen
- tilaisuuksista tiedotetaan ajoissa koteihin
- lapsen osallistumisesta ilmoittaa huoltaja ja toisella asteella opiskelija itse
- koulu tai vastaava taho järjestää samaan aikaan mielekkään vaihtoehdon heille, jotka eivät osallistu
- Esim. adventtihartaus, pääsiäiskirkko

Kuvio 13. Seurakunnan neljän korin yhteistyömalli.

5.6 Poliisi

Koulun ja poliisin yhteistyö painottuu ennaltaehkäisevään työhön. Esimerkkinä yhteistyöstä voidaan mainita laillisuuskasvatus.

Ankkuripoliisi

Turun ankkuritiimi keskittyy alle 18-vuotiaiden rikolliseen käyttäytymiseen ja alaikäisten rikosten uhrien sekä heidän perheidensä tukemiseen. Lisäksi ankkuritiimi työskentelee lapsiperheiden kanssa, joissa esiintyy perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa. Ankkuritiimin tavoitteena on ennalta ehkäistä syrjäytymistä sekä tavoittaa huolta aiheuttavia nuoria ja ohjata heitä oikeiden palvelujen pariin. Toimintaa toteutetaan tiiviissä yhteistyössä muiden viranomaisten sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Turun Ankkuritiimi työskentelee Turun, Raision, Ruskon, Naantalin, Kaarinan, Liedon, Paimion, Sauvon, Nousiaisten, Maskun ja Mynämäen kuntien alueella.

Ankkuritiimi
YHTEYSTIEDOT
Ankkuripoliisien whatsapp:
050 466 5928

Osoite:
Eerikinkatu 40-42,
20100 Turku

5.7. Järjestöt

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Paimion paikallisyhdistys

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Paimion paikallisosaston kanssa tehdään monipuolista yhteistyötä. MLL:n toimintana toteutuu 1-3 -luokkalaisten koululaisten aamukerho Perhetalo Hattarassa. Perhetalo Hattaran tiloissa toimivat myös perhekahvila sekä puuhakerho 3-5 -vuotiaille. MLL:n paikallisosasto on mukana tukioppilastoiminnassa, yläkoulun välkkäkahviloissa sekä erilaisissa ryhmätoiminnoissa (mm. ensisynnyttäjät äitiryhmä, tyttönuokkari sekä ART-, FiiliXissä- ja RennoX -ryhmät) kaupungin ja seurakunnan ammattilaisten kanssa. MLL on myös mukana hankkeissa lapsiperheiden hyvinvoinnin tukemiseksi josta esimerkkinä Lomaelämys lapselle- hanke.

Perhetalo Hattara
YHTEYSTIEDOT
p. 0400 415 475
perhetalohattara@gmail.com

Osoite:
Myllyhaantie 5
21530 Paimio

Mannerheimin Lastensuojeluliiton lasten ja nuorten kuntoutussäätiö

Mannerheimin Lastensuojeluliiton lasten ja nuorten kuntoutussäätiön uudet tilat sijaitsevat Turussa, johon valtaosa toiminnoista muuttaa marraskuussa 2021. Kuten aiemminkin, merkittävä osa säätiön tekemästä työstä on edelleen lasten, nuorten ja perheiden kotiin sekä verkostoihin jalkautuvaa.

Uusi Turun toimipiste keskittyy erityisesti avomuotoisiin palveluihin:

- Avomuotoisiin kuntoutuspalveluihin (esim. NUOTTI-valmennus, LAKU-kuntoutus, Oma väylä -kuntoutus)
- Terapia- ja tutkimuspalveluihin (esim. toimintaterapiapalvelut, lastenpsykiatrian erikoislääkärin palvelut, psykologipalvelut, VIG^{MLL}®-ohjaus, Theraplay-terapia)

MLL:n Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö
YHTEYSTIEDOT
p. 02 2777 444 (keskus)

Osoite:
Puutarhakatu/
Hansa Center, Turku

- Kehittämis- ja tutkimustoimintaan (mm. Isovanhemmat ja lapset metsään! -toiminta, Isät ja pojat puussa -seikkailutoiminta, Tyttö olet helmi! -toiminta)
- Koulutus- ja asiantuntijapalveluihin (mm. VIG^{MLL}®-koulutus ja -työnohjaus, Theraplay-työnohjaus, seikkailukoulutus).

Paimiolaiset perheet ovat muuton jälkeenkin edelleen tervetulleita mukaan palveluihin. Paimiossa tulee edelleen säilymään pienempi yksikkö, jossa on tarkoitus toteuttaa yksilö- ja ryhmämuotoista toimintaterapiaa. Lisäksi Paimion yksikössä on mahdollisuus järjestää esimerkiksi NUOTTI-valmennuta ja LAKU-kuntoutustapaamisia.

Varsinais-Suomen lastensuojelujärjestöjen Linkki-toiminta

Paimion kaupungilla ja Sauvon kunnalla on yhteistyösopimus Varsinais-Suomen lastensuojelujärjestöt ry:n Linkki-toiminnan kanssa. Linkki-toiminta sijaitsee Turussa, Perhetalo Heidekenillä, aivan keskustan tuntumassa. Linkki-toiminta on tarkoitettu varsinaissuomalaisille 10-18 -vuotiaille nuorille ja heidän vanhemmilleen. Toiminta on maksutonta ja mukaan pääsee joko suoraan itse yhteyttä ottamalla tai ammattilaisen ohjaamana. Yhteyttä voi ottaa erilaisten arjen haasteiden ja huolten tiimoilta. Tapaamisiin voi tulla koko perheen voimin tai pelkästään nuori tai vanhempi.

Linkki-toiminta

YHTEYSTIEDOT

p. 044 5355400

Osoite:
Perhetalo Heideken
Sepänkatu 3
20700 Turku

Linkki-toiminta palvelee myös Paimion ja Sauvon nuorten- ja nuorten perheiden parissa toimivia ammattilaisia. Linkki-toiminnan kautta ammattilaiset voivat osallistua verkkopohjaisiin menetelmäkoulutuksiin. Lisäksi Linkki-toiminta tarjoaa palveluohjausta sekä ajantasaisen ja kattavan tiedon alueen järjestökentän palveluista nuorille, nuorten vanhemmille ja perheille.

VII OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMAN ARVIOINTI JA PÄIVITYS

Oppilashuollon seuranta tapahtuu oppilashuollon ohjausryhmässä vuosittain. Tietojen kokoamisessa käytetään apuna mm. seuraavia: TEAviisari, THL:n kouluterveyskysely, OPH:n koulunhyvinvointiprofiili-verkkopalvelun kautta toteutettavat kyselyt, asiakaskyselyt ja opetusryhmä-/vuosiluokkakohtaiset palautteet, itsearviointi ja palaute sekä työntekijöiden kehityskeskustelut.

Keskeiset tulokset tiedotetaan oppilaille/opiskelijoille, huoltajille, koulutuksen järjestämisestä vastaavalle lautakunnalle sekä tarvittaville yhteistyökumppaneille (mm. sosiaali- ja terveyspalveluista vastaavalle taholle) säännöllisesti. Oppilashuollon tuloksellisuutta voidaan arvioida myös lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman sekä laajan hyvinvointikertomuksen yhteydessä.

Oppilashuoltosuunnitelma päivitetään vähintään kerran valtuustokaudessa, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman päivittämisen yhteydessä tai sen jälkeen, sekä ja aina tarvittaessa. Kun oppilashuollon palveluiden järjestämisen vastuu on siirtynyt maakunnalliselle hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta, oppilashuoltosuunnitelman päivittäminen tehdään hyvinvointialueen kanssa yhteistyössä.